

**Masarykova univerzita
Filozofická fakulta**

Herec Ladislav Lakomý v Divadle U stolu

Bakalárska diplomová práca

Brno 2016

Rebeka Lonská

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta

Združené umenovedné štúdiá

Bakalárska diplomová práca

2016

Rebeka Lonská

**Masarykova univerzita
Filozofická fakulta**

Ústav hudobnej vedy

Združené umenovedné štúdiá

Rebeka Lonská

Herec Ladislav Lakomý v Divadle U stolu

BAKALÁRSKA DIPLOMOVÁ PRÁCA

Vedúci práce: Mgr. Veronika Valentová Ph.D.

2016

Bibliografická citácia práce:

LONSKÁ R., Herec Ladislav Lakomý v Divadle U Stolu. Bakalárská diplomová práca. Brno: Združené umenovedné štúdiá Filozofická fakulta Masarykova univerzita, 2016, 76 strán

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne prehlasujem, že som prácu vypracovala samostatne s využitím dostupnej literatúry a vlastných vedomostí. Všetky zdroje použité v bakalárskej práci som uviedla v súlade s predpismi.

V Brne, dňa 5. 5. 2016

Rebeka Lonská

Podakovanie

Na tomto mieste by som rada poďakovala vedúcej bakalárskej práce Mgr. Veronike Valentovej Ph.D. za odbornú pomoc pri písaní práce a taktiež ďakujem pani Márii Kvapilovej, vedúcej archívu CED, za poskytnutie všetkých dostupných informácií.

Obsah

Úvod	10
1 Ladislav Lakomý	11
2 Vhodné herecké úlohy	13
3 Divadlo u stolu	15
4 Obsadenie Ladislava Lakomého v Divadle u stolu.....	19
4.1 Scénické čítanie, inscenácie	19
Alchymista	19
Poutník na zemi	20
Boží duha	20
Kráľ Oidipús	20
Dům u tonoucí hvězdy	21
Mrtvá kočka	21
Tragická historie o doktoru Faustovi	22
Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně	22
Macbeth	23
Zapomenuté světlo	23
4.2 Večery poézie	25
Zamlčené oblasti	25
Zdi.....	25
4.3 Večery literárneho cyklu: Ale báseň je dar	26
Dej rty mé nocím, smrt mou lásce	26
4.4 Iné podujatia organizované v Divadle U stolu	26
Stretnutie k 85. narodeninám Zdeňka Rotrekla	26

Dům strach.....	26
5 Boží duha	27
6 Dům u tonoucí hvězdy.....	32
7 Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně	37
Záver.....	44
Resumé.....	45
Summary	45
Zoznam použitých prameňov a literatúry.....	46
Literatúra:.....	46
Divadelné programy:.....	46
Videozáznamy:.....	47
Recenzie:.....	47
Webové zdroje.....	50
Zoznam príloh.....	50
7.1 Scénické čítanie, inscenácie	51
Alchymista	51
Poutník na zemi	51
Boží duha	52
Kráľ Oidipús	52
Dům U tonoucí hvězdy	53
Mrtvá kočka	53
Tragická historie o doktoru Faustovi	53
Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně	54
Macbeth	54

Zapomenuté světlo	54
7.2 Večery poézie	55
Zamlčené oblasti	55
Zdi	55
7.3 Večery literárneho cyklu Ale báseň je dar	55
Dej rty mé nocím, smrt mou lásce	55
7.4 Iné Podujatia konané v Divadle U stolu.....	56
Stretnutie k 85. narodeninám Zdeňka Rotrekla	56
Dům strach.....	56
7.5. Obrázky a fotky.....	57
Fotky z inscenácie Boží duha	57
Fotky z inscenácie Dům U Tonoucí hvězdy.....	59
Fotky z inscenácie Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně	61
Scénické návrhy k inscenácii Boží duha	65
Scénické návrhy k inscenácii Dům U Tonoucí hvězdy.....	68
Scénické návrhy k inscenácii Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně	73

ÚVOD

Téma mojej bakalárskej práce je zoznámenie sa s pôsobením brnenského herca Ladislava Lakomého v Divadle U stolu. Snažila som sa o analýzu hereckej tvorby menovaného umelca v Divadle U stolu. Vo vybraných dramtizáciách, kde mu bol poskytnutý veľký herecký priestor, sa pokúšam charakterizovať jednak postavy, ktoré v nich stvárnil, ale pre presnejšiu rekonštrukciu hereckých výkonov sa budem zaoberať aj inscenáciami samotnými. Predovšetkým ich scénou, kostýmami a tiež textovou zložkou. Cieľom mojej práce je, aby z analýzy herectva Ladislava Lakomého vyšiel čo najpresnejší obraz toho, ako stvárnil dané postavy v inscenáciách: Boží duha, Dům u tonoucí hvězdy, Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně. Všetky tieto kusy sú vedené kmeňovým režisérom divadla Františkom Derflerom. Mojou snahou bolo aj to, aby som obsiahla všetky dostupné informácie a materiály k hercovi Ladislavovi Lakomému a jeho pôsobeniu v Divadle U stolu. V obrazových prílohách prikladám pre lepšiu predstavu pár fotografií ku všetkým trom kľúčovým inscenáciám. Ďalej dokladám aj scénické návrhy Milivoja Husáka, ktorý ku vybraným kusom vytváral nielen kostýmy, ale aj scénografickú zložku. V prílohách môžeme nájsť aj súpis všetkých predstavení, na ktorých sa Ladislav Lakomý v danom divadle podieľal a je doplnený aj o ich tvorcov a účinkujúcich. Pri písaní svojej diplomovej práce som čerpala predovšetkým z videozáznamov, programov, recenzií a scenárov. Všetky tieto materiály sú dostupné v archíve Centra experimentálneho divadla (CED). Dôležitou literatúrou pre vznik práce bola aj kniha E.Dufkovej- Letokruhy Ladislava Lakomého a kniha E. Dufkovej a B. Srbu- Postavy brnenského javiska 1.diel. Túto prácu podporili aj ďalšie diela, ktoré sú uvedené v použitej literatúre.

1 LADISLAV LAKOMÝ

Tento divadelný a filmový herec, recitátor, dabér a pedagóg sa narodil 14.novembra 1931 v Náměstí na Hané. V necelých šiestich rokoch sa presťahoval k babičke a dedovi do Loučky u Litovle, kde začal chodiť do školy a tu po prvý raz prišiel do kontaktu s divadlom. S nástupom do školy sa tiež začal učiť hrať na husle a harmoniku. S príchodom vojny sa v roku 1941 presťahoval za matkou do Přerova a tam začal navštevovať miestnu meštianskú školu. V tejto dobe, okrem iného, naďalej rozvíjal svoje hudobné nadanie. Pokračoval nielen v hre na husle ale skúšal aj ďalšie hudobné nástroje a angažoval sa tiež v hudobnej kapele. Do kontaktu s divadlom prichádzal pravidelne a to každú nedeľu poobede, keď navštevoval bábkové divadlo. Po konci druhej svetovej vojny sa spolu s rodičmi vrátil späť do Náměště, kde sa angažoval v ochotníckom divadelnom súbore. V pätnástich rokoch sa rozhodoval, akým smerom sa bude jeho život ďalej uberať. Zvolil si konzervatórium. Avšak k nevôli svojho otca k tomuto oboru, bol nútený prihlásiť sa na Vyššiu chemickú priemyselnú školu v Brne. Behom štúdia na tejto škole navštevoval vtedajšieho brnenského herca a režiséra Rudolfa Waltra, ktorý mu dával súkromné hodiny herectva.

Na Janáčkovu akadémiu múzických umení bol prijatý v roku 1952 k profesorky Jarmile Lázníčkovéj. „Bylo to především proto, že zaujal svou rysující se osobitostí, bystrotí a inteligencí, která byla příslibem, že v budoucnosti ono přesné vědomí, jak vyložit roli, jak ji herecky vyjádřit, dostane do rovnováhy se schopností zvládnout fyzické danosti vyššího, hubeného chlapce s jemnou a bezpečnou citlivostí“ Dufková, Srba (1984:696). Po dvoch rokoch sa stal jeho hlavným pedagógom Aleš Podhorský. JAMU úspešne ukončil v roku 1956 a nastúpil do vtedajšieho Divadla bratov Mrštíkov (dnešné Mestské divadlo), kde strávil štyri roky. V roku 1965 získal vďaka Milošovi Hynštovi angažmá v činohre Štátneho divadla v Brne (teraz Mahenovo divadlo). Tu sa okrem iného stretol aj s režisérom Evženom Sokolovským a herečkou Vlastou Fialovou. K nezabudnuteľným inscenáciám, na ktorých sa v tomto divadle podieľal, bezprostredne patrí Komédia o umučení a slávnom vzkriesení Pána a Spasiteľa nášho Ježiša Krista. V divadelnej sezóne 1967 – 1968 pôsobil Ladislav Lakomý v Uhorskom Hradišti, kde pracoval ako režisér a umelecký šéf. Pri tejto

funkcii však naďalej hrával svoje brnenské predstavenia a v roku 1968 začal vyučovať obor hereckej výchovy na JAMU.

V sedemdesiatych rokoch mu bola činnosť prakticky zakázaná. Jediné miesto kde sa mohol realizovať bol rozhlas. V roku 1984 sa ale opäť vrátil na svoje miesto pedagóga, tentokrát ale na konzervatórium, kde pôsobil až do roku 1989. V tom istom roku rektorka JAMU Alena Veselá ponúkla brnenskému umelcovi prácu. Dostal sa na pozíciu prodekana. Aj napriek naliehaniu odmietol kandidovať na funkciu dekana a preto nakoniec začal vyučovať na katedre muzikálu. Tu pôsobil až do roku 1996. Počas svojej pedagogickej činnosti ale neustále dostával príležitosti uplatňovať svoj talent v Národnom divadle v Brne, kde nepretržite pôsobil. V túto dobu už mal za sebou nespočetne veľa postáv ktoré stvárnil, vďaka čomu sa dostal do povedomia kritikom. „Uznání kritiky i publika nad tolika postavami bylo všeobecné: jakoby postoupil do míst, kde se neprohráva. Byl na konci sedmdesátých let v obecném povědomí předním hercem československého divadelního světa. Tolik postav, jistě, ale není mezi nimi Hamlet, řekl. Byl by ho mezi nimi rád viděl. Nebo Richard III, nebo Jago. A pak ještě to a to. S Hamletem se minul. A pak už na něj neměl věk. A dokud ho měl, nikdo mu roli nenabídl. Zatím má za sebou víc jak dvě desítky profesionálních let. Bude jich ještě víc než jednou tolik“ Dufková (1998:76). Jeho poslednou hrou predtým ako odišiel do dôchodku (30.novembra 1991), bola postava Světlovida v hre Labutia pieseň v réžii Arnošta Goldflama. Tým, že sa ocitol na dôchodku, sa pre neho ale cesta do divadla nezavrela. Nielenže dohrával svoje dovtedajšie postavy ale bol naďalej obsadzovaný aj do novovznikajúcich inscenácií. Napríklad v roku 1997 sa znovu zhostil pozície režiséra a v Uhorskom Hradišti naskúšal rozprávku: Ako prišla basa do neba a v r. 2006 naštudoval v Mestskom divadle Brno úlohu Makara Čudru v muzikáli Cigáni idú do neba, vďaka čomu ho režisér Stanislav Moša obsadzoval v tomto divadle aj do ďalších inscenácií.

Tento brnenský herec hral až do svojej smrti (11. apríl 2011, Brno). Zomrel po ťažkej chorobe, s ktorou bojoval už aj počas svojich posledných rokov pôsobenia na javisku.

Za svoj život naštudoval obrovské množstvo postáv. Pôsobil v Divadle bratov Mrštíkov, v Slováckom divadle v Uhorskom Hradišti, v Národnom divadle v Brne, ale tiež v televízii,

rozhlase a vo filme. Vo svojom divadelnom dôchodku sa venoval hlavne myšlienkovým náročným textom v Divadle U stolu.

Práca na komornej scéne ho podľa jeho slov veľmi bavila. Vždy mal rád herectvo detailu a vzhľadom k tomu, že väčšinu svojho života stvárňoval svoje postavy vo veľkom divadle, kde je divák ochudobňovaný o detaily už v prvých radách, užíval si túto blízkosť diváka, intímnu atmosféru a tiež to, že na malom javisku nemusí toľko kričať.

Úplne poslednou inscenáciou, v ktorej si Ladislav Lakomý zahral, bolo predstavenie Mestského divadla Brno Dobře rozohraná partia v réžii Stanka Slováka. Premiéra sa uskutočnila 11. 12. 2010. Tu odohral postavu Waltra a počas tejto dramatizácie zavítal do divadla ako herec naposledy. Bolo to práve 28. januára 2011, kedy kvôli zhoršenému zdravotnému stavu umelca bola postava Waltra alterovaná.

2 VHODNÉ HERECKÉ ÚLOHY

Každý herec je vo svojom povolání ovplyvnený aj svojím výzorom. Svojimi telesnými proporciami, výškou, farbou hlasu a takisto aj výrazom či mimikou. Na herecký prejav má tak jednoznačne vplyv aj správanie, ktoré má človek prirodzené.

Mladý Ladislav Lakomý bol na herca nespokojný. V knihe Postavy brnenského javiska bol charakterizovaný takto: „Je pravda, že se mu nedostávalo oné zdravě drzé a mladistvě komediální náture jeho vrstevníků, jako by ho brzdila nesmělost vychované slušnosti či sebeironické racionální analýzy...“ Dufková, Srba (1984:697). Pri obsadzovaní do postáv obvykle režiséri tieto faktory zohľadňujú. Aj keď, nie vždy je to tak, že by museli byť postavy obsadzované len podľa toho, na akú úlohu by sa režisérovi hodili v civile. Niekedy je to práve naopak. Do postavy princezien sú obsadzované kypré ženy s ostrými rysmi, ale práve toto už na javisku svojim spôsobom hrá.

Je jasné, že ani herecké začiatky brnenského umelca neboli úplne bezchybné. To dokazujú predovšetkým jeho prvé štyri roky v Divadle bratov Mrštíkov. „Ukázalo se příznačné, že ve většině postav blízkých hercovu skutečnému věku, se prosazovala především intelektuální

složka Lakomého osobnosti, zatímco vůle svazovala do křeče, topornosti a nedostatečného zvládání fyzické podstaty“ Dufková, Srba (1984:697).

V Maryši (1959), kde hral vtedy tridsaťročný Ladislav Lakomý úlohu Lízala, vyšlo najavo, že to bolo spôsobené skôr jeho urputnou snaživosťou, než zlým zvládnutím vyjadrovať herecké myslenie v danej postave. V onom dosť rozpačitom hercovom počiatku sa ukázalo, že budúcnosť Ladislava Lakomého leží zrejme predovšetkým v ďalších charakteristických úlohách, a to najskôr intelektuálneho zamerania, pretože milovník a „komicky mladý“ sú vzdialení jeho prirodzenosti (Dufková, Srba,1984).

Aké sú žánrovo či typovo vhodné postavy pre Ladislava Lakomého je otázkou. Jednak sa tento faktor vekom mení a zároveň to bol herec tak veľkých kvalít, že v tejto chvíli je viac menej špekuláciou, akú úlohu by práve on nedokázal zahrať, lepšie povedané či by v jeho podaní nevyznela dobre. Avšak ako každý iný herec, aj on mal v repertoári postavy, ktoré mu príliš nesadli. Medzi také patrí napríklad Generál v Anouilhovom Valčíku toreadorov (1963), ktorý nebol v súlade s jeho hereckými možnosťami a danosťami (Dufková, Srba 1984).

Za svoj život si nepochybne vyskúšal celú škálu postáv s najrôznejšími charaktermi. Pravdou je, že v Divadle U stolu bol tento herec skutočným majstrom svojho umenia a predviedol to v nejednej inscenácii. Jednu slabinu jeho herectvo ale má. Je to určite spôsobené ale hlavne repertoárom divadla, ktorý sa nesie v podobnom duchu. Tu je ale nutné pripomenúť, že aj napriek tomu, že svoje úlohy stvárnil výborne, v určitom slova zmysle by sme mohli povedať, že titulné postavy, ktoré tu vystihol, si boli pomerne podobné. Prinajmenšom jeho postavy neboli natoľko odlišné, aby herec diváka prekvapil úplne novými gestami či pohybmi. Ale treba si tiež povedať, že hry v ktorých mal takú veľkú úlohu, obvykle neboli v repertoári divadla uvádzané súčasne.

Herec tvrdil, že nikdy netiahol k postavám vyložene komediálneho charakteru. Napriek tomu, si počas svojej hereckej kariéry zahral množstvo divadelných postáv a sám prehlásil, že si vždy túžil zahrať Hamleta či Richarda III. Nebol snáď vhodným kandidátom pre tieto úlohy? Alebo ho len nešťastnou náhodou obišli?

Eugénia Dufková pri rozhovore s ním v knihe Letokruhy Ladislava Lakomého píše: “Kouří. Vypráví klidně, otevřeně a mírně, odpovědi míří přesněji než otázky. I muži mají třináctou komnatu. Jako kdyby tato enkláva zůstala kdesi v pozadí jeho života. Pohotový glosátor a oblíbený společník se líbil ženám, neboť ženy, jak kdosi pravil, se zamilovávají ušima a on dobře věděl, jakým slovem má zavadit o ženskou duši. Vlastnosti? Má v jistých situacích zatvrzelého ducha a když si umane, zatvrzele jedná. Závist, pýcha, ješitnost se v jeho duši neuchytily. Neměl vystupování suveréna, troufalou sebejistotu, s níž se mnozí jeho kolegové prosazovali v představeních divadelného studia již ve škole. Jeho zbraně byly jiného druhu: intelekt, inklinace k sebeironické analýze, trpělivost“ Dufková (1998:22).

Z tejto interpretácie môžeme jasne vyčítať, kým Ladislav Lakomý bol a v čom tkveli jeho prednosti. Pri vytváraní svojich postáv väčšinou čerpal zo svojho okolia. Často pozoroval ľudí ale ako sám hovoril:“...nemôžu říci, že bych se učil ze života. Divadelní role jsou smyšleny, zájmal jsem se vždycky víc o život postavy než o to, jakými vnějšími prostředky ji vybavit...” Dufková (1998:124) Tiež zdôrazňoval, že sa vždy snažil o to, aby jeho herectvo vychádzalo zo samotnej postavy. To sa týka hlavne správania sa jeho divadelnej postavy. Napríklad sa sústredil hlavne na to, ako jeho objekt rozpráva, premýšľa, aké gestá pri tom používa či akým spôsobom sa pohybuje.

On sám bol v civile človekom veľmi láskavým a ohľaduplným. V jeho podmanivom hlase a zároveň v jeho vystupovaní bola ukrytá akási zvláštna neha, ktorú bolo možno badať aj na javisku. „ V osobním styku je to muž vnímavý, skoro až šarmantní, jeho herectví nedělá hluk a nevolá dívejte se! K ženám se chová dvorně, dovede poutavě vyprávět a když chce, aby kolem bylo veselo, jeho oživující duch dokáže výstižně a neurážlivě napodobit koho si zamane a z paměti vydolovat co se mu zachce.“ Dufková (1998:48)

3 DIVADLO U STOLU

Pôvodná myšlienka Divadla U stolu sa zrodila u Františka Derflera (ktorý je zároveň popredným členom Mahenovho divadla v Brne) na prelome roku 1988/1989. Túto svoju víziu postupne realizuje a vzniká tak spoločenstvo priateľov, ktorí majú záujem čítať

scénické texty či inscenovať hry tvorcov predovšetkým takých, ktorých mená sa nachádzajú na listinách zakázaných autorov. V tejto dobe divadlo nemalo svoju stálu scénu. Šlo skôr o bytové priestory a rôzne kluby, kde sa odohrávali predstavenia. V rokoch 1991 – 1997 činnosť divadla postupne klesala. Zo všetkých aktivít nakoniec ostalo len pri občasnom reprízovaní niektorých Derflerových hier na Malej scéne Národného divadla v Brne.

V roku 1998 Divadlo U stolu obnovuje na popud Petra Oslzlého (riaditeľa CED) svoju činnosť. Ich pôsobiskom sa stáva sklepná scéna Divadla Husa na provázku, kde Divadlo U stolu pôsobí ako občianske združenie. Od januára 2005 sa potom spoločne s Divadlo Husa na provázku a HaDivadlom stalo treťou brnenskou scénou CED. Jedná sa o najskromnejšiu experimentálnu profesionálnu brnenskú scénu. Priestor má pomerne malú kapacitu. Je tu zhruba 70 miest. V dramaturgickom pláne divadla sa uvádza, že by chceli hrať, pokiaľ možno, dve až tri premiéry ročne a inscenovať svoje kury aspoň štyrikrát do mesiaca. Táto prognóza sa im splnila.

Divadlo nemá stály herecký súbor. Spolupracujú na princípe externých umelcov, ktorí sa vyberajú vždy na konkrétnu inscenáciu. Avšak neraz sú niektoré osobnosti vyzývané divadlom k opakovanej spolupráci. Medzi takých môžeme určite zaradiť aj Ladislava Lakomého. Z ďalších často obsadzovaných postáv tohto divadla si môžeme pripomenúť aj Igora Bareša, Petra Štěpána, Viktora Skálu, Jana Mazáka, Ladislava Koláře, Jana Kolaříka, Helenu Dvořákovú, Evu Novotnou, Petru Bučkovú, Helenu Čermákovú, Petru Hřebíčkovú, Eriku Stárkovú, Mariu Durnovou a ako maliarovi a scénografovi nemožno odoprieť podiel ani Milivoji Husákovi. S už menovaným divadlom spolupracuje aj choreografka Hana Halberstad a ako skladateľ tu často tvorí Zdeněk Kluka. Určite by sme mohli spomenúť aj herca, režiséra, dramaturga a zároveň aj zakladateľa a umeleckého šéfa divadla Františka Derflera.

Dramaturgia divadla sa venuje predovšetkým spirituálne orientovaným textom. Ich repertoár sa často dotýka existenciálnych otázok ľudského bytia. Niekedy sú tu ale zdramatizované aj klasické hry a rovnako tak aj rôzne literárne predlohy či básnické diela. Vzhľadom k malému javiskovému priestoru je dramaturgia nútená sústrediť svoju

pozornosť skôr na výber komorných hier, prípadne hry či predlohy, ktoré čítajú tak štyri až päť postáv. V opačnom prípade je režisér nútený k tomu, aby sa sústredil na hlavnú dejovú linku a tým scenár zoškrtal tak, že vedľajšie postavy nie sú potrebné.

Hry Divadla U stolu bývajú vystavané predovšetkým na hereckých výkonoch a na práci s textom a slovom. Herec sa v priebehu predstavenia nachádza v bezprostrednej blízkosti diváka prakticky neustále. Táto blízkosť má na obecnosť obrovský dopad. Dve rovnaké inscenácie potom vyznejú úplne inak v sklepanej scéne a napríklad v Janáčkovom divadle. Nájdu sa preto aj takí diváci, ktorým je intimita tohto druhu nepríjemná. Svoj podiel na tom majú aj textové predlohy, ktoré Divadlo U stolu dramatizuje.

Toto Divadlo by sme mohli zaradiť do kategórie chudobného divadla, kde sa nekladie príliš dôraz na hudbu či scénu, ale diváka zaujme predovšetkým herec a jeho výstup. Obecnosť, ktoré navštevuje tento typ divadla, sa nezriedka dostáva akejsi katarzie skrz umelecké dielo. Tým, že sa jedná o komornú scénu, ktorá kladie dôraz na herecké prejavy, je teda trochu znevýhodnená scénografia. Pretože divadlo tohto typu nemá také možnosti k vytvoreniu veľkolepej scény ako napríklad Mestské divadlo Brno, je Divadlo U stolu nútené pracovať s minimom scénografických prostriedkov. Obzvlášť preto je pozoruhodné, akú fungujúcu scénu dokáže ústredný výtvarník Milivoj Husák vytvoriť a to i napriek tomu, že nemá k dispozícii oponu či točnu. Tradičné pojmú scény dvorného scénografa Divadla U stolu je preto väčšinou skromné, až asketické prostredie, ktorému atmosféru dopomáha dotvárať predovšetkým svetlo. Scénické návrhy až po kostýmy si obvykle tento nadaný výtvarník navrhuje sám. Dokonca poskytuje režisérovi niektoré svoje vlastné typy, ako by sa dal objekt v danom predstavení využiť. Milivoj Husák je divadlu scénografom so svojím vlastným rukopisom.

Sklepná scéna Divadla U stolu má svoje špecifické kúzlo. Tento priestor priam vyzýva k inscenovaniu takých kusov, akými sa František Derfler zaoberá. Mnohokrát je to práve ono podzemné javisko, ktoré inscenáciám so zložitými filozofickými myšlienkami výrazne prospieva. Konkrétne dramatisácia Durychovej Boží duhy, by na veľkej scéne k divákovi nedoliehala tak intenzívne, ako tomu bolo práve v Dome pánov z Fanálu. Avšak nevýhodou tohto priestoru je fakt, že podobných divadiel, ktoré by sa mohli pochváliť

takouto scénou nie je veľa. Problém potom nastáva pri hosťovaní, kedy je súbor nútený uchýliť sa pod strechu iného divadla. Akonáhle je totiž dramtizácia vytvorená pre túto konkrétnu sklepnú scénu, v inom prostredí môže inscenácia výrazne utrpieť. Prenášať teda hotový zdramatizovaný kus je pomerne náročné. Ďalšou nevýhodou miesta, kde divadlo tvorí svoje hry je príchod na scénu. Slabina tkvie v nedostačujúcich možnostiach prístupu hercov na javisko. K tomu je možné využiť len dva vchody. Jedným z nich je chodba vedúca zozadu javiska a druhým vstupom je ten, ktorým vchádza publikum do hľadiska. Druhý vchod teda vedie cez divákov a vzhľadom k nízkej kapacite priestoru, bývajú niektorí divadelný nadšenci usadzovaní aj do uličky. Potom je ale úplne nemožné tento vstup využiť.

Rozdiel medzi veľkým a malým divadlom nastáva tiež pri vytváraní kostýmov. Zatiaľ čo na scénach s veľkou diváckou kapacitou nemáme šancu vidieť hercov v bezprostrednej blízkosti, je jasné, že aj pri šikovnom osvetlení, divákemu oku niečo unikne. Na komornej scéne, kde divák aj z poslednej rady vidí takmer všetko, je naopak nutné sa s kostýmom viac pohrať, napríklad aj s tým, z akého materiálu bude vyrobený. Z tohto dôvodu, by sa mal kostýmový výtvarník sústrediť predovšetkým na farby, detail a prvky, ktoré sú pre daný odev charakterotvorné. Je dôležité, aby ošatenie hercov nebolo príliš extrémne výrazné, pretože potom by taký kostým mohol divákov rušiť a odpútavať tak zbytočne pozornosť obecnstva od hereckých výkonov.

4 OBSADENIE LADISLAVA LAKOMÉHO V DIVADLE U STOLU

4.1 Scénické čítanie, inscenácie

Sezóna 1998/1999

Na prelome tohto roku prebehlo slávnostné zahájenie činnosti Divadla U stolu na pôde CED. Pri tejto príležitosti sa hrala obnovená premiéra inscenácie „A slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami“.

Alchymista

Nasledovala inscenácia štvrtá s názvom Alchymista. Šlo o scénické čítanie z uznávaného románu o ceste za osobným príbehom. Východiskom k tejto dramatizácii nebol len preklad Pavly Lidmilovej, ale aj rozhlasový scenár, ktorý bol pôvodne pripravený v roku 1997 pre Český rozhlas. Prostredníctvom hercov je divákovi sprostredkovaný príbeh rozprávkového nádychu. Španielsky pastier je na svojej životnej ceste za pokladom, počas ktorej získava odpoveď aj na ďaleko hlbšiu otázku, ktorá sa týka posvätnosti sveta. Príbeh ľuďom hovorí, že život každého z nás má individuálny zmysel a je len na nás, ako sa k tomu postavíme (program k inscenácii, bližšie informácie neuvedené). Ladislav Lakomý tu má jednu z hlavných úloh. Hrá rozprávača a počas celej doby je prítomný na scéne. Zároveň ako jediný, číta svoj text z papiera. Sedí na stoličke v civilnom odevu a jeho nezameniteľný hlas v tejto inscenácii skvelo vyniká. Brnenský umelec prakticky rozpráva príbeh, ktorý ostatní herci len dokresľujú a zároveň dotvára a dokresľuje atmosféru celého predstavenia. Kritik Vít Závodský vo svojej recenzii k Alchymistovi napísal: „Na jednoduché scéně využívající několika magických znaků (kruh, čtverec, trojúhelník, jehlan pyramidy) probíhaly spíše statické dialogy zkušeného, lidsky přesvědčivého F. Derflera s mladým Santiagem... Stylizovaná herecká složka se vhodně vyhýbala interpretační popisnosti, ulámat schematizující předloze hroty poučující doslovnosti se jí však příliš nedařilo“ Závodský (1999).

Poutník na zemi

Piatou inscenáciou Divadla U stolu je Poutník na zemi. Jedná sa o scénické čítanie z próz a esejí Jana Čepa. Scenár je koncipovaný ako dialóg medzi jeho prozaickou a esejistickou tvorbu. Vo svojich textoch autor hľadá predovšetkým „Smysl lidského života – starost o naplnění života, úzkost z jeho zmaření. Poutnictví – cizinctví na zemi, osamocenosť lidské duše, nenávratnosť každého okamžiku, závrať loučení, souručenství „metafysické úzkosti a metafysické naděje“ (program k inscenácii, bližšie informácie neuvedené). V predstavení tieto texty striedavo rozpráva Ladislav Lakomý a František Derfler. Divadelný kritik Josef Mlejnek popísal výkony protagonistov a scénu Milivoje Husáka takto „Oba čteči přednesli Čepovy texty přesně a strmě po duchu, beze stopy zbytečného psychologizování nebo kazatelské dikce. Pod cihlovou sklepni klenbou dominoval oproštěné scéně se dvěma židlemi závěsný čtverec z plexiskla s otisky rukou a popsaný textem, který se v různém nasvícení přímo magicky proměňoval“ Mlejnek (2000:7)

Boží duha

Ďalšou inscenáciou v poradí, kde účinkuje herec Ladislav Lakomý, je deviata hra s názvom Boží duha. Dramatizácia obsadila tretie miesto v ankete Divadelných novín o Inscenáciu roku 2001. V celoštátnej ankete odbornej divadelnej kritiky o ceny Nadácie Alfréda Radoka bola nominovaná v kategóriách:

1. Najlepšia inscenácia roku 2001, 2. Mužský herecký výkon roku 2001, 3. Divadlo roku 2001, 4. Talent roku 2001, kde kandidátkou na umiestnenie bola Ela Lehotská. Zároveň inscenácia výrazne prispela k umiestneniu Divadla U stolu na druhom mieste v kategórii Divadlo roku 2001. Františkovi Derflerovi bola udelená Výročná cena za dramatizáciu novely a réžiu od Nadácie Českého literárneho fondu za rok 2001 a rovnako získala divácku cenu na celoštátnej prehliadke České divadlo 2004/2005. Túto inscenáciu považujem za jednu z kľúčových a preto sa ňou budem ešte zaoberať v kapitole Boží duha.

Král Oidipús

V jedenástej inscenácii s názvom Král Oidipus bol Ladislav Lakomý opäť angažovaný, tentokrát tu stvárnil postavu Teiresiása. Pre svoju režijnú koncepciu si František Derfler

vybral preklad Jiřího Gruši a Karla Krausa, ktorý bol pôvodne zabezpečený v roku 1970 pre Divadlo za branou. „Domníváme se, že při veškerém krácení a ohledech ke zmíněné konkrétní inscenaci v nejmenším nenarušuje strukturu Sofoklový tragedie a zachovává strhující drama thébskeho krále v jeho tvarové a významové plnosti. A především: ze všech českých překladů je tento nejvhodnější pro zvolené inscenační řešení v komorním prostoru sklepní scény, kde Divadlo U stolu působí“ Bubeník, Husák, Derfler (2002). Úloha Ladislava Lakomého tu nebola príliš veľká. Svoju postavu slepého Theiresiáša stvárnil ako múdreho ale aj ľahko zlomyselného muža, ktorý rád hovorí v hádankách. Pohral sa tu aj so zmenou hlasu a to aj napriek tomu, že tu nemal veľký priestor. Nielen vzhľadom k veku herca, by sa určite dalo oceniť aj to, aké pohyby Theiresiášovi prepožičal. To, že bola jeho postava slepá, znázornil jednak pomocou palice, avšak aj bez nej sa slepec pohyboval veľmi vierohodne.

Dům u tonoucí hvězdy

V dvanástej inscenácii Divadla U stolu Dům u tonoucí hvězdy bol Ladislav Lakomý opäť obsadený. Spolu s Igorom Barešom tu figuruje v hlavnej úlohe. Vzhľadom k tomu, aký priestor táto postava hercovi poskytuje, by som sa rada inscenácii hlbšie venovala v kapitole Dům u tonoucí hvězdy.

Mrtvá kočka

Mrtvá kočka je v poradí štrnástou inscenáciou Divadla U stolu, na ktorej sa podieľal herec Ladislav Lakomý. Tento kus by sme určite radili do kategórie scénického čítania. Jedná sa totiž o „scénický vtip“ z textov zenových koanov. „Čerpá z textů zenových říkadel, překážek, básniček, koanů, přísloví a povídek přeložených Vácavem Cílkem, které pod stejnojmenným názvem vydala jako svůj 119. svazek Pražská imaginace v roce 1992. Hříčka je stavěna jako společné přemýšlení, rozmlouvání, dialogy, disputace dvou protagonistů za asistence třetího: mladého učně. Inscenace je soustředěná především k paradoxní povaze koanových textů, pracuje s prvky dynamické scénografie a výrazového tance“ Bubeník, Husák, Derfler (2004). V kontexte dovtedajšej divadelnej praxe divadla by sme určite mohli povedať, že sa jedná o určité odbočenie od stálej dramaturgickej línie. Prostredníctvom tohto scénického čítania sa Divadlo U stolu pokúsilo o kontakt s odlišnou

spiritualitou. Ladislav Lakomý v úlohe Mistra spolu s Františkom Derflerom rozpráva rôzne múdrosti či príbehy. Občas svoje texty čítajú priamo z papiera, inokedy ich hovoria z pamäti. Častokrát hovoria obaja v hádankách. Vít Závodský sa k predstaveniu vyjadril veľmi výstižne a síce „V mozaikové skladbě s potlačenou dějovostí, ale vystopovatelnou vnitřní strukturou, jsme nejprve nenápadně vtahováni do jemné škádlivé disputace dvou starších, mírně individualizovaných mnichů „mistrů“ – otázky a pochybnosti vnášejícího Františka Derflera a humorný nadhled uplatňujícího Ladislava Lakomého. K nim se záhy připojí poučeníchtivý i odlišný generační pohled reprezentující učeň v podání Roberta Mikluše“ Závodský (2004:17).

Tragická historie o doktoru Faustovi

Pre úplnosť úloh angažujúcich Ladislava Lakomého v Divadle U stolu stojí za pozornosť aj pätnásta inscenácia s názvom Tragická historie o doktoru Faustovi. Predstaviteľom Lucifera je tu práve Ladislav Lakomý. Avšak jeho postavu na javisku neuvidíme. Jedná sa len o krátku reprodukovanosú nahrávku, ktorej tento umelec prepožičal svoj hlas. „Počet postav je oproti Marlowovému textu omezen na čtyři klíčové postavy a sbor, z něhož se rekrutují některé menší role (Pekelná nevěsta, Helena Trójská, Žebračka). Postavy Dobrého a Zlého anděla a rovněž postava Lucifera jsou zpřítomněny jen hlasem z nahrávky. Inscenace pracuje rovněž s fragmenty z rozhlasové nahrávky lidové loutkové hry o Faustovi a včleňuje do děje loutku Fausta, Anděla a Ďábla“ Bubeník, Derfler, Holešínská (2006:170).

Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně

Ladislav Lakomý sa podieľal aj na šestnástej inscenácii tohto divadla Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně. Pod týmto názvom sa ukrýva Čechovovo dramatické štúdium Labutia pieseň. Táto dramatisácia je jednou z najpopulárnejších, na ktorej sa herec podieľal a zároveň mu tu bol poskytnutý veľký herecký priestor pre rozvíjanie jeho hereckej postavy. Podrobný rozbor inscenácie uvediem v samostatnej kapitole Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně.

Macbeth

Hra s názvom Macbeth je v poradí devätnástou inscenáciou Divadla U stolu. „Úprava je prirozeně vedena jistou inscenační představou a možnostmi i limity scény, kde Divadlo U stolu pracuje. Respektuje však text a snaží se neporušit strukturu hry. Počet účinkujících je omezen na dvanáct: všechny klíčové postavy plus čarodějnice a dva muži střídající se v řadě epizodních figur“ Bubeník, Derfler, Holešíská (2006:173). Všetky postavy v hre hovoria vo veršoch. Herec Ladislav Lakomý bol obsadený do postavy Duncana, ktorého zahral na jednej strane ako štedrého a laskavého vládcu, ale na druhej strane, je to muž, ktorý dáva najavo možno až prílišnú náklonnosť k manželke svojho priateľa Macbetha

Zapomenuté světlo

Posledným predstavením, kde Ladislav Lakomý v Divadle U stolu pôsobil, je dvadsiatadruhá inscenácia s názvom Zapomenuté světlo. Autor knihy Jakub Deml vo svojom diele Zapomenuté světlo popisuje existencionalne hrôzy, pocity zmaru a tiež spochybňuje medziľudské vzťahy a v nich človeka, ktorý nemôže nájsť kľud. „Scénická adaptácia Demlovho Zapomenutého světla, vychádza predovšetkým z rovnomennej básnikovej knihy, ťaží však aj z jeho ďalších textov: Miriam, Píseň vojína šilence, Život, jak já jej vidím, Rodný kraj a predovšetkým z výboru Demlových snových textov Můj očištěc (Hrad smrti, Hrající revolver, Cizinec, Sny o Praze, Sen o chlebě, O Benediktu XV., Noc)“ Bubeník, Derfler (2008). V dramatisácii Divadla U stolu bola inscenácia rozdelená do desiatich obrazov, kde sa medzi sebou prelínala realita a sen. Monológ, ktorý rozpráva Deml, bol spestrený o vstupy troch postáv (Zezulka, Ona, Neznámy). Úlohu Neznámeho stvárnil Ladislav Lakomý. Jeho postava bola čiastočne spojená s elementom smrti. Tomu napomáha už aj kostým, ktorým je veľký čierny klobúk a kabát. Celé oblečenie je tiež podtrhnuté líčením. Bledá až skoro biela tvár, čierne obočie, tenké červené pery a oranžovo-hnedé tieň okolo očí. Neznámy sa v inscenácii náhle objaví a hneď zmizne. Brnenský herec tu nemal veľa priestoru pre rozvíjanie jeho postavy. Neznámy v jeho podaní rozpráva rôzne múdrosti, sem tam prednáša veci, ktoré sa nedajú ľahko pochopiť ale predovšetkým prorokuje smrť a poukazuje na to, že všetko má svoj čas. Každá existencia má svoj koniec a začiatok. Tieto mementa prednáša s neuveriteľnou ľahkosťou a úsmevom na tvári. Miestami má divák dokonca pocit, akoby sa snažil dať najavo ľútosť,

avšak jeho lútosť je cielene falošná. To dáva celej postave charakter múdreho ale mierne sarkastického človeka. „Titul navazuje na inscenace z díla F. Bridela, K. H. Máchy, K. J. Erbena, Jana Čepa, Jaroslava Durycha. Jde o jednu z dramaturgických linií, kterou divadlo programově sleduje“ Bubeník, Derfler (2008).

Pre úplnosť všetkej činnosti Ladislava Lakomého v danom divadle ešte chýba spomenúť jeho angažovanie sa vo Večeroch poézie a literárnom cykle Ale báseň je dar a rovnako tak je potrebné doplniť podujatia konané v Divadle U stolu, na ktorých sa tento umelec taktiež podieľal.

4.2 VEČERY POÉZIE

Zamlčené oblasti

Jednalo sa o „čtení z pozdní poezie nositele Nobelovy ceny Czeslawa Milosze, velkého metafyzického autora 20.století, propojujícího básnický jazyk s teologickým sluchem. Verše hlubokého zamyšlení nad životem. Mužná, často hořce nesmířená polemika s bohem i se sebou samým“ Bubeník, Derfler, Holešínská (2006:169). Autor kritiky Vít Závodský napísal, že „Při citlivě uplatněné hudební složce dali oba zkušené interpreti (Ladislav Lakomý a František Derfler) zaznít rozličným tematickým i výrazovým nuancím Miloszovy tvorby. ... Pod cihlovou klenbu umístil Milivoj Husák pouze dvě židle a centrální obdélníkový obraz. Rozličným nasvícením civilně oděných, střídajících se i v dialog vcházejících protagonistů, či reliéfní struktury akrylového plátna, dosáhl Husák jemného optického efektu, který přispíval k jevištnímu umocnění moralistova slova“ Závodský (2003:20).

Zdi

Predstavenie bolo zostavené ako montáž z poézie Vladimíra Holana a Jana Zahradníčka. (Bolo uvedené ku stému výročiu narodenia oboch básnikov a odohralo sa 5.5.2005 v sklepanej scéne divadla). Divadelný a literárny teoretik a kritik Vít Závodský sa ku scenáru Jaroslava Nováka vyjadril takto „Leitmotiv zdi chápal nejen jako obecné limitování lidského bytí, nýbrž rovněž coby symbol existenciálního osamění a v případě politického vězně Zahradníčka také až příliš konkrétních stěn žaláře“ Závodský (2005:17). V predstavení účinkoval Ladislav Lakomý s Františkem Derflerem a ku spolupráci boli vyzvaní traja herci z Mestského divadla Brno. Vít Závodský ďalej píše „ Do sugestivního sklepení Domu pánů z Fanalu v plasticky nasvěcované výpravě Milivoje Husáka (holý prostor s židlemi, zmuchlanými papíry a sádrouvou hlavou ženy) byly rozmístěni herci do víceméně statických, občas variovanych mizanscén. S neokázalou cudností pak byl zvýrazněn sólový nebo naopak dialogický ráz předloh. Těžištěm holanovského výběru byla hned úvodní Óda na radost a poté noc s Hamletem. Lakomého zahradníčkovské ukázky kulminovaly v apokalyptickém Znamení moci a verších o Brně či z vězení“ Závodský (2005:17).

4.3 VEČERY LITERÁRNEHO CYKLU: ALE BÁSEŇ JE DAR

Dej rty mé nocím, smrt mou lásce

V rámci tohto cyklu bol uvedený večer venovaný 100. výročiu narodenia Františka Hrubína pod názvom: Dej rty nocím, smrt mou lásce. Ladislav Lakomý tu vystúpil spolu s Františkom Derflerom a Jakubom Šafránkom za hudobného doprovodu Jaromíra Hniličku.

4.4 INÉ PODUJATIA ORGANIZOVANÉ V DIVADLE U STOLU

Stretnutie k 85. narodeninám Zdeňka Rotrekla

V sklepanej scéne Divadla U stolu sa odohralo poobedie „spriaznených“ duší organizované nakladateľstvom Atlantis. Na programe bolo pásmo z autorových veršovaných, prozaických aj memoárových spisov. Za hudobného doprovodu tu účinkoval Ladislav Lakomý spoločne s Františkom Derflerom. V druhej časti programu sa potom premietal dokument s názvom Nezděné město.

Dům strach

Spomienkový večer venovaný pamiatke Jana Zahradníčka bol usporiadaný Spoločnosťou odkazu tohto básnika. Premietal sa tu premierový film Petra Barana Dům strach, ktorý bol natočený z fragmentov poézie a listov z väzenia Jana Zahradníčka. „nedlouhý pořad Dům strach, nazvaný podle sbírky vznikající ve vazbě v první polovině 50.let a poprvé vydané r.1981 v Torontu, byl scénograficky velmi skromný: v příznačně klaustrofobním sklepení Domu pánů z Fanalu vystačil jen se stolem, dvěma židlemi, básníkovým posledním portrétem a projekčním plátnem. Dlouholetí ostřílení protagonisté DUS František Derfler a Ladislav Lakomý za součinnosti violoncellistky Terezy Richtrové úvodem i poté četli Zahradníčkovy veršované i prozaické texty“ Závodský (2009:16-17). Večer bol spojený s možnosťou zakúpenia publikácie Jana Zahradníčka: Mezi nás prostřena noc...(Listy z väzenia žene Márii).

Ak vyberieme tri inscenácie daného divadla, v ktorých umenie Ladislava Lakomého malo veľký priestor vyniknúť, mali by sme zvoliť Boží duhu, Dům u tonoucí hvězdy a Láhev je prázdna, zůstalo jen trošínku na dně. Tým samozrejme nechcem znevýhodniť ostatné tituly, predovšetkým Alchymistu, Poutníka na zemi či Mrtvou kočku, kde mal skúsený brnenský herec opäť veľký priestor. Avšak rada by som podotkla, že vzhľadom k tomu, že sa jedná o scénické čítanie, bola úloha brnenského herca skôr rozprávacia. Ani tu tak nešlo o herecké umenie ako také, ale dramatisácie boli vystavané skôr ako rozprávanie príbehov. Obecenstvo mohlo pri týchto kusoch oceniť predovšetkým nezameniteľný hercov hlas.

5 BOŽÍ DUHA

Boží duha bola jednou z najznámejších a najdocenenejších inscenácií Divadla U stolu vôbec. O tomto vypovedajú nie len všetky ocenenia, ktoré táto dramatisácia získala, ale aj samotné predstavenie. Nie je to celkom bežné, ale skoro v tú istú dobu si režisér Jan Antonín Pitínský v Klicperovom divadle v Hradci Králové vybral pre svoju inscenáciu rovnakého autora aj samotnú prózu. Premiéra sa tam odohrala 1. Decembra 2001, čo je asi týždeň po premiére v Divadle U stolu (24.novembra 2001). Inscenácia pod vedením režiséra Pitínskeho však neprinesla také ohlasy ako tá z Domu pánů z Fanalu. Kritička Mária Boková napísala, že „J. A. Pitínský nastudoval v Hradci Králové zalidněný obraz s rozpolupným výsledkom. František Derfler přišel s asketickým, přerývaným, mlčenlivým dialogem dvou osamělých poznamenaných lidí - a tento vhlad do obtížně uchopitelného Durychova díla je mimořádně přesvědčivý“ Boková (2002).

Jedná sa o povojnovú novelu, ktorá bola Jaroslavom Durychom dokončená v roku 1955. Knižne vydaná však mohla byť až v roku 1969, teda až po smrti autora (*1886 – 1962). „Scénář vychází z knižního vydání Boží duhy roku 1969 a 1991, vytváří textový základ pro pokus o jevištní uchopení této jedinečné Durychovy novely“ Bubeník, Husák, Derfler (2001). Scenár koncipoval František Derfler takto „ Scénář koncentruje Durychův text do pěti obrazů, odehrávajících se v trojím prostředí jednoho proměnlivého jevištního prostoru. Ponechává dvě ústřední postavy. Vypouští nehratelne či pro jevištní zpracování nepodstatné popisné pasáže, dialogy krátí a zhušťuje, místy nepatrně zasahuje do textu

tam, kde by replika zněla příliš „knižně“ a samozřejmě vypouští popisné odkazy, které lze na jevišti zpřítomnit konkrétním jednáním. Při všech těchto nezbytných úpravách scénář respektuje předlohu, snaží se nezkrasit smysl a hlavní motivy Durychova díla, nic nemění, svévolně nepřepisuje, pracuje výhradně s autorovým textem“ Bubeník, Husák, Derfler (2001).

V pustej krajine, v zemi nikoho sa odohráva príbeh dvoch ranených ľudských duší. Príbeh – nepríbeh sa zameriava predovšetkým na odsun sudetských Nemcov po druhej svetovej vojne. Jedná sa o dve ústredné postavy Durychovej Boží duhy a o jediné dve postavy inscenácie Divadla U stolu. Tými postavami sú starší Čech, ktorý tak ako v samotnej predlohe, ani v Derflerovej dramatinácii nemá žiadne meno. Nazýva ho jednoducho ON (Ladislav Lakomý). A ženský element, ktorý je v hre zastupovaný mladou Nemkou- ONA (Ela Lehotská). Obaja protagonisti sa po dlhej ceste životom stretávajú, aby sa vzájomne vyrozprávali zo svojich strašných zážitkov, ktoré im priniesla vojna. Šlo o osudové stretnutie, pri ktorom ON pochopil, že našiel práve vytúžený cieľ svojej cesty. V predlohe, rovnako ako v inscenácii narážame na motív blúdenia a hľadania strateného raja. ONA je silnou ženou, je to človek, ktorý zažil veľa utrpenia. To, že prežila najrôznejšie muky, môže byť náhoda, mohla na tom však mať aj svoje vlastné zásluhy, ale možno, že v tom bol práve osud. Možno, že prežila práve preto, aby sa mohla stretnúť s oným starým mužom a nájsť v ňom rozhrešenie, rovnako tak, ako ho ON našiel práve u nej. Postupne sa postavy vzájomne zblížujú, čo vyvrcholí tým, že spolu začnú plánovať dieťa. Novela rozpráva o osude človeka, o zmysle jeho existencie tu na Zemi a o Bohu a jeho milosrdenstve.

Celé predstavenie sa odohráva pri tzv. šerosvite. Scéna ako by bola zahalená do mierneho prítmnia. Vďaka tejto atmosfére sa dokáže divák veľmi dobre koncentrovať predovšetkým na herecké výkony a obsah slov, na ktorých je táto komorná inscenácia postavená. Scénografovi bola pri realizácii scény ponechaná voľná ruka. Vzhľadom k tomu, že režisér nebol za prísne dodržanie scénických poznámok, mohol dvorný scénograf U stolu aj najrôznejšie nápady na scénické riešenia. Priestor javiska je pomyselné rozdelený do troch prostredí.

Jedným z nich je nevľúdny kraj, druhým je kostol a tretím skromne zariadená miestnosť neznámej chalupy. Tieto miesta na vzájomne prelínajú. V skutočnosti to na scéne vypadá tak, že v úplne zadnej časti javiska sa nachádza rakva s poklopom, vyrobená zo špinavých, starých dosiek. V inscenácii táto rakva symbolizuje pochovávanie mŕtvych a zároveň je akousi osou celého príbehu. Milivoj Husák dokázal na scénu preniesť nie len rakvu, ale zároveň aj hrob. Vyriešil to tak, že na javisku otvoril prepadlisko, cez to položil dve veľké dosky a až na to položil rakvu. Kúsok od rakvy sa ešte povalovala hromada starých dosiek. Tieto dosky sa potom použili k zasypaniu hrobu. (Výtvarník nechal herca vybrať dve dosky, na ktorých stála truhla, aby mohla byť následne spustená do prepadliska. Tým pádom vznikla na scéne diera, cez ktorú boli za pomoci oboch protagonistov naukladané prebytočné dosky). Výsledok pôsobil skutočne vierohodne a skvelo dotváral celkovú náladu scény.

Celý hrací priestor bol pokrytý suchými listami. Pred miesto symbolizujúcou krajinu sa nachádzala sedliacka posteľ s opotrebovanou a zašpinenou perinou a vankúšom. Oproti posteli stál štvorcový stôl a pri ňom dve staré stoličky. Nad touto časťou, ktorá simulovala priestor chalúčky, bol zo stropu zavesený plastový fragment. Šlo o čierny plastový obdĺžnik, ktorý bol preporený trhlinou. Tým, že nad obdĺžnikom svietili reflektory, mohlo cez trhlinu prenikať svetlo. Prúd svetla, ktorý dopadal na podlahu, mohol symbolizovať krajinu alebo dúhu. Výtvarník použil trhlinu tiež ako symbol deštrukcie a hrozby. Zároveň bol celý fragment ako geometrický útvar veľmi neosobný a na javisku pôsobil aj kontrastne ku zbytku síce zašlej ale ľudskej a osobnej scény. V prednej časti bol potom dominantou bronzový zvon, ktorý visel zo stropu. Znázorňoval priestor kostola. Zatiaľ čo niekde je priestor scény veľmi konkrétny, sú aj miesta, ktoré môže divák len tušiť. Potom už sú na javisku rozložené len doplnky, ako napríklad svietnik na stole, tanieri, džbán, poháre, starý kufor, staré poľnohospodárske náradie a rozbitý prútený kôš.

Pre túto inscenáciu boli zvolené jednoduché avšak výpovedné kostýmy. Ladislav Lakomý mal na sebe svetlé nohavice, zájdenú bielu košeľu a tmavú vestu. V niektorých scénach bol oblečený do tmavozeleného dlhého kabátu. Ela Lehotská hrala v dlhej tmavej sukni, tmavozelenom svetříku a tmavomodrej halenke so vzorom a bielim golierikom okolo krku. Avšak niekedy v priebehu inscenácie, ako bol napríklad príchod do izby, mala ešte cez

seba prehodený čierny kabát. Obaja herci boli teda oblečení do jednoduchých, neutrálnych kostýmov korešpondujúcich s dobou, v ktorej sa príbeh odohráva.

Hudba v Boží duze bola zložená zo skladieb Alfreda Schnitkeho, Arvo Pärta a Krzystofa Pendereckého. Divadelný kritik David Kroča sa však o hudbe evokujúcej barokovú a mystickú atmosféru vyjadril, že miestami môže v asketickej inscenácii pôsobiť nadbytočne. Viac tu boli využité nahrávky replík. Tieto repliky boli nahovorené Ladislavom Lakomým a slúžili k tomu, aby herec netrpel samomluvou, v prípade že chcel zverejniť svoj vnútorný hlas. Toto využitie, ako sa zdalo, naozaj fungovalo. Ladislav Lakomý dokázal výborne zahrať to, čo bolo pustené z reproduktorov. Divák tak nadobudol pocit, že reprodukovanie myšlienky sa práve premietajú v hlave herca. Na scéne boli aj momenty, kde mu jeho vnútorný hlas našepkával niečo, s čím sa on úplne nestotožňoval a reagoval napríklad úplne inak. Jeho figúra v závere hry prehlási: „mám v sobě dva hlasy a nevím, který z nich lže“.

Herecké výkony možno považovať za vskutku vynikajúce. Boli to koncentrované výkony v dokonalého herectva známeho umelca v kombinácii s hereckým umením mladej herečky, ktorá v sebe skrýva akési zvláštne kúzlo vnútornej čistoty a krásy. Obsadiť Ladislava Lakomého do úlohy tohto formátu a dať mu tak obrovský priestor, bolo skutočne šťastným rozhodnutím. V inscenácii dokáže bravúrne striedať polohy. Nemá žiaden problém nachádzať sa chvíľu nahnevaný a následne prejsť do polohy vnímavého partnera Ely Lehotskej. A pretože je práve ON po celú dobu inscenácie tým, kto sa pýta na hrozné zážitky a sám o sebe toho moc nepovie, získava divák pocit, akoby si niesol svoje kruté tajomstvo a popri tom dokáže byť oporou niekomu druhému. Vie byť ironický aj pravdivý, dokáže dobre reagovať na svoju hereckú partnerku, rovnako tak dobre, ako ona na neho. Sú chvíle, keď odpovedá na jej otázky, ale sú aj momenty, kedy hovorí, ako by sa mu snád ani nechcelo odpovedať. Jeho herectvo je presvedčivo ľudské. V úlohe ONOHO muža je zmierený a pritom utrápený. Je tu skrátka v pozícii staršieho, tajomného a uzavretého muža, ktorý zrejme ani sám nevie, kým vlastne je. Ladislav Lakomý má výborné výrazové schopnosti. Výborne dokáže zapájať mimiku tváre, predovšetkým očí. Mať slzy v očiach pri smutných pasážach, nie je pre neho neplniteľnou úlohou, pretože keď tento herec hrá, divák má pocit, akoby vôbec nehral. Publikum jednoducho vníma jeho herectvo tak, že

vychádza priamo z hercovho vnútra. Postava, ktorú Ladislav Lakomý predviedol sa očividne v priebehu inscenácie vyvíja, rovnako tak, ako sa vyvíja jeho vzťah k Ele Lehotskej. Spočiatku, kým sa na scéne objaví ONA, predvádza herec kludné a sústredené herectvo. Ako som už spomínala, často hrá očami a zároveň zapája ruky, ktoré aj keď má voľne pri tele, pôsobia dojemom neustálej pripravenosti. Svoj monológ o spustošenej krajine, ktorý na začiatku rozpráva je precítený, ale zároveň hovorí tak, akoby prechovával hnev. Pomalými ťažkými krokmi kráča po javisku, jemne priviera oči a pritom sa rozhliada okolo seba a sem-tam si pretrie tvár. Je to obraz blúdiaceho človeka, ktorý nemôže nájsť to, čo hľadá. Keď dôjde k stretnutiu oboch postáv na scéne, ONA má z neho najskôr strach, ktorý si ON svojím spôsobom užíva a zároveň si ju za to doberá. Ela je z jeho prítomnosti neistá a ON sa jej vysmieva a pohráva sa s ňou ako mačka s myšou. Najskôr spolu hovoria akoby nahnevane a až keď k sebe nájdu cestu, stáva sa ich rozhovor pretkaný útechou, s ktorou s ňou Ladislav Lakomý komunikuje, po tom, čo sa dozvedá o jej trpkom osude. Avšak táto útecha nie je úplne jednoznačná. Predovšetkým ON, napriek tomu, že je dobrým človekom, nechce dať na sebe poznať akúkoľvek slabosť. Ladislav Lakomý je miestami sarkastický a plný ironického smiechu. Je to zapríčinené možno práve tým, že je vojnou a hroznými príbehmi už tak nejak otupelý. Jeho správanie voči Ele Lehotskej by sa dalo označiť za netaktné. Ak je to práve ONA, kto položí otázku, ON veľakrát odpovedá stručne, akoby odvrknutím. Svojim spôsobom je jeho správanie neslušné a to predovšetkým v situáciách, kedy sa jej na citlivé otázky týkajúcich sa jej osudu pýta tak, že skoro až vyštekne vety, ako napríklad „Proč?, No a?, Co?, Proč né?“ a podobne. Postupne sa ale ich vzťah prelomí do hlbšieho a zároveň viac empatickejšieho. Herec Lakomý sa stáva citlivejším a dáva najavo svoju zraniteľnosť. Predovšetkým vo chvíľach, keď je na javisku sám, vtedy dolieha k nemu jej príbeh. Ladislavovi Lakomému sa v tieto momenty zalesknú aj slzy v očiach. Avšak keď je s ňou, opäť sa nájdu miesta, kedy sa jej vysmieva, alebo sa za pomoci ostrej gestikulácie rúk a rýchleho príhovoru rozhnevá. Tento umelec využíva širokú škálu mimických výrazových prostriedkov a gest rúk, ale jeho pohyby ostatných častí tela sú pomerne skostnatelé. Napríklad, keď počúva svoj vnútorný hlas, len jemne nakloní hlavu a len jeho tvár nám prezradí, či premýšľa alebo rozjíma. Kritické ohlasy Boží duhy vyšli skutočne veľmi kladne. Nejednen kritik písal o vydarených hereckých výkonoch. David Kroča popisuje umenie Ladislava Lakomého takto „ Ladislav

Lakomý hraje civilně, jeho projevu dominuje precizní mluvené slovo. Skvěle rozkrývá jednotlivé významy, mluví rozvážně, jako by každé větě dával ještě druhý, metaforický podtext“ Kroča (2001). Rovnako tak nešetřil chválou ani na jeho hereckú kolegyniu Elu Lehotskú „Mladá herečka vytvořila dynamickou figuru, pro niž jsou charakteristické výbuchy emocí ve vypjatých situacích, které vzápětí střídají okamžiky ztišení a pokory. Působí na první pohled nepřístupně, ale pod drsnou slupkou se skrývá křehké a zranitelné jádro“ Kroča (2001). Dalším kritikom, ktorý chválil výkon spomínaného umelca bol Josef Mlejnek. V divadelných novinách sa čitateľ mohol dočítať, že „Inscenaci Boží duhy v brněnském Divadle U stolu lze chápat jako vyvrcholení spolupráce herce režiséra Františka Derflera s autorem scény Milivojem Husákem“ Mlejnek (2002:5). A ďalej sa tiež mohol dozvedieť o znamenitých výkonoch hercov „ V hlasu Ladislava Lakomého je při vypravěčských monologích zřetelně znát paralelní sebereflexi. Jeho postava skutečně má v sobě dva hlasy, přitom nejde o žádné jímavé ohlížení se a sebedojímání ale o mužnou věčnost. Hovoří starý muž, né však stařec, který by se novým přitakáním životu odvracel od prachu věčnosti. A žena ve chvíli, kdy křičí, nemůže jednoduše unést tíži svého ponížení, jež má stále před očima. Jde o bolest, již už nelze dále zvládat sevřenými rty. Skutečnost, že je cizinka, charakterizuje pouze jemný slovenský přídech ve hlase“ Mlejnek (2002:5). Vít Závodský v denníku Rovnost uviedol, že „ Nastudování se hluboce a citlivě noří do zmučených duší a vnímavému divákovi nabízí vykupující katarzi mimořádného zážitku“ Závodský (2002:12)

6 DŮM U TONOUCÍ HVĚZDY

Tento román, ktorý nesie autobiografické prvky napísal v roku 1897 autor Július Zeyer. O javiskovej adaptácii tohto kusu v Divadle U stolu, bolo v programe k predstaveniu napísané: „Jevištní adaptace Zeyerovy novely z vrcholných básnických prací, vznikla v jakési návaznosti a vnitřní souvislosti s uvedením Durychovy Boží duhy. Je to další pokus o scénické uchopení díla náležejícího k oné linii české poezie, kterou vyznačují jména K. H. Mácha, J. Zeyer, O. Březina, J. Durych, J. Deml, J. Zahradníček...a.j. Jevištní adaptace se soustřeďuje na dva protagonisty příběhu (Daniel Rojko a Lékař) a vypouští líčení osudů ostatních obyvatel domu U tonoucí hvězdy, jak je rozvíjí Zeyerova novela. Tyto osudy jsou

zprítomněny jen nepřímou nebo náznakem tam, kde spoluvytvářejí a rozvíjejí ústřední linii hry, životní příběh Daliena Rojka“ Bubeník, Husák, Derfler (2003). Režiséra údajně na danom príbehu zaujal predovšetkým existencionalný motív a zároveň trýzeň Slováka Rojka. O tejto figúre prehlásil „Rojka považujú za hľadača absolutna, žízňového poutníka. Sice bez zbytku verí, ale troskotá, stretne sa se zničujúci milostnou vášň“ spg(2003:23). Zároveň František Derfler poukazuje na to, že im nešlo danú tému presunúť viac do súčasnej doby, ale že sa sústredili skôr na to, aby z dobových prvkov získali čo najviac.

Javisková adaptácia Divadla U stolu bola rozdelená do desiatich obrazov. Samotný text nechal režisér Derfler upraviť básnikom Ludvíkom Kunderom a v programe ku predstaveniu prevedené zmeny popisuje takto: „Vypouští popisné pasáže a odkazy, které lze na jevišti zpřítomnit konkrétním jednáním, dialogy krátí, zhušťuje a vyostřuje. Text sám bylo třeba citlivě upravit: zachovat Zeyerův melos a jeho jazykovou osobitost a zároveň odstranit slovosledné starobylosti poplatné lumírovské poetice, které by dnešní divák pociťoval jako šroubované, strojené a nepřirozené“ Bubeník, Husák, Derfler (2003).

Jedným z hlavných tém hry je aj túžba po poznaní a zároveň neopätovaná láska, ktorá dokáže jedinca priviesť k záhube. Originálna novela je samozrejme obohatená o ďalšie osudy obyvateľov Domu U tonoucí hvězdy, ako napríklad o príbeh chorej markýzy Honoriny, Pobláznenej Antónie či týranej samovražedkyne Virginie. V Derflerovej dramatisácii sú ale ostatní obyvatelia domu sprítomnení len reprodukovanou nahrávkou.

Dej je zasadený do francúzskeho prostredia. Príbeh sa odohráva okolo roku 1888 na parížskom predmestí. Ako už bolo spomínané, inscenácia sa sústreďuje predovšetkým na ústrednú líniu hry a dopĺňujúce postavy a ich osudy sú v predstavení zastúpené len sporadicky. V Divadle U stolu sme sa teda mohli stretnúť s dvoma hlavnými postavami Lekárom (Ladislav Lakomý) a Danielom Rojkom (Igor Bareš). Lekár je Domom U tonoucí hvězdy fascinovaný a je to práve ten dom, kde žije Rojko, ktorý má zranenú dušu a vplyvom svojho zlého svedomia je ťažko chorý. Lekár sa s týmto človekom zoznámi a následne ho začne v dome navštevovať. Avšak v adaptácii Divadla U stolu sú už tieto postavy zoznámené a príbeh je zameraný predovšetkým na rozvíjanie vzťahu medzi

týmito dvoma protagonistami. Je pozoruhodné vidieť, ako sa buduje vzťah medzi osobou vyvrhnutou na okraj spoločnosti a človekom, ktorý je ochotný vypočuť kohokoľvek bez predsudkov.

Už tak malé javisko sklepanej scény bolo pri tejto inscenácii pomyselne rozdelené na dve polovice, ale vďaka práci svetiel a javiskovej akcii sa priestory sem-tam prelínali. Scéna bola osvetlená tak, že počas celej doby inscenácie bolo na javisku prítomie. Na jednej strane sa nachádzalo kreslo. Jednalo sa o akúsi lekársku základňu, odkiaľ Ladislav Lakomý vychádzal na svoje pravidelné návštevy za svojím pacientom. Na strane druhej bola, mimo iné, umiestnená posteľ, kde ležal Rojko. Tu sa odohrávala väčšina hereckej akcie a to hlavne v dobe, keď bol lekár u svojho pacienta na návšteve. Rojková časť javiska pôsobila ako malá izbička, v ktorom nie je neporiadok ničím výnimočným. Pri neustále rozostlanej posteli, okolo ktorej sa povalovalo množstvo kníh, ležal biely lavór. Za posteľou stál malý stolík, na ktorom boli šachy a vzadu za lôžkom stála krajčírska figurína. Úplne na konci javiska stál svetlý paraván, ktorý bol zozadu nasvietený tak, že sa dal využiť ako plátno pre tieňové divadlo. Toto samozrejme skúsený výtvarník Milivoj Husák využil, i keď možno mohol byť do hry zapojený trochu viac. Paraván, ktorý bol počas celej inscenácie prítomný, bol tiež celú dobu zozadu nasvietený. Vrcholom jeho využitia bolo, že sa za ním objavila postava jednej z troch matiek žiaľu a pomaly hýbala rukami, (ostatné dve herečky boli v príslušnom kostýme poblíž). Šlo o scénu, kedy lekár blúzniacemu Rojkovi predčítal z jeho obľúbenej knihy Matky žiaľu.

Osvedčený Milivoj Husák vytvoril pre toto predstavenie aj kostýmy. Pre Ladislava Lakomého navrhol kostým takzvanej lekárskej klasiky, ktorá korešpondovala s danou dobou. (v prílohe prikladám návrh daného kostýmu, str. 71). Ako je na prvý pohľad vidieť, plášť ktorý mal nakoniec Lekár na sebe, bol modernejší, než ako ho výtvarník navrhoval a tak úplne dobovo nezapadal, čo je trochu škoda. Ostatné oblečenie už bolo vierohodnejšie a pomerne dosť súhlasilo s návrhom scénografa, teda až na veľký cylinder, ktorý bol v hre nahradený klasickým čiernym klobúkom. Ladislav Lakomý mal teda na sebe tmavé nohavice s tmavou vestou, pod ktorou mal bielu košeľu a kravatu. Čo sa týka lekárskej brašne, tá v hre, spoločne s kabátom a klobúkom, fungovala predovšetkým ako premostenie pre príchody a odchody doktora zo svojho domu do domu U tonoucí hvězdy.

Šaty pre Igora Bareše sa uberali obdobným smerom. Ten hral svoju postavu rovnako v tmavých nohaviciach a bielej košeli, cez ktorú mal danú červenú vestu. Kostým pre Rojka navrhol Milivoj Husák opäť tak, aby súhlasil s dobou, v ktorej sa dej odohráva. Základ šiat bol síce ponechaný, ale navrhnuté dobové doplnky ako nákrčník sa v inscenácii vôbec neobjavili.

Ako už bolo spomínané, inscenácia je predovšetkým o prehlbujúcom sa vzťahu medzi dvoma ľuďmi. Herci sú skvelo zohraní a výborne sa dopĺňajú. Avšak Július Zeyer popisuje Lekára vo svojom románe oveľa mladšieho, než aký vystupuje v inscenácii. Ale pretože bol do úlohy obsadený Ladislav Lakomý, hra určite na kvalite stratíť nemohla. Je ale zrejmé, že čitateľ, ktorý si predstavuje nemocničného doktora ako mladého, možno aj trochu neskúseného muža, môže byť prekvapený. Tu je zahraný ako veľmi vľúdny, vnímavý, s čistou dušou. Toto je podtrhnuté nie len hlasom herca, ale aj jeho skvelou deklamáciou, ktorú v hre používa. Pri vytváraní svojho protagonistu sa tiež často pohráva s gestami svojich rúk. Lekár Severín, ako ho v originále Július Zeyer pomenoval, je tiež človekom mierne nevyrovnaným. (V inscenácii Lekár meno nemá, vystupuje tu anonymne.) Pri svojich návštevách je často svedkom Rojkovho šialenstva a aj keď pred svojim priateľom a pacientom pôsobí vyrovnane, v súkromí je to naopak. Má strach z toho, aby naňho Rojko nepreniesol nejaké jeho bláznovstvo, a často polemizuje o tom, čo z toho, čo mu pacient rozpráva je pravda. Je to tiež príčina toho, prečo sa rozhodne svojho chránenca určitú dobu nenavštevovať. So svojím vnútorným pocitom neustále bojuje, ale napriek tomu sa k Rojkovi vždy vráti. Je tak svojmu pacientovi nie len lekárom, ale zároveň aj priateľom a možno je preňho aj akýmsi psychológom či spovedníkom. Pre ranenú dušu Igora Bareša je to posledný človek, ktorý oňho prejavuje záujem. Napriek tomu sa ale so svojím opatrovníkom trochu pohráva. Vždy dopredu vie, že ho opäť príde navštíviť. Je to ten istý obraz ako keď dieťa hnevá svoju matku, a napriek tomu vie, že sa k nemu vždy vráti.

Ladislav Lakomý hrá postavu s rozpoltenými pocitmi. Na jednej strane má o chorého strach, chce ho vyliečiť a pátra po tom, čo sa v ňom odohráva. Neustále sa ho pýta na jeho bludy a jeho boľavú dušu lieči aj obyčajným rozprávaním. Keď má jeho zverenec nejaký záchvat, ukludňuje ho tak nežne, skoro ako by bol Rojko malé dieťa. (Skloní sa, položí mu

ruku na čelo a svojím ukludňujúcim hlasom hovorí pšššt, pšššt, pšššššt.) V tejto chvíli je Ladislav Lakomý vo svojej úlohe až záhadný. Na druhej strane sú v ňom zakorenené pochybnosti o tom, kým vlastne Rojko je. Celý príbeh vyústi vo chvíli, keď sa Severín dozvedá o zločine svojho pacienta. V tento moment postava Ladislava Lakomého nie je schopná ani prehovoriť. Len stojí a je v šoku. Po chvíľke mu položí ruku na rameno a následne od neho odvracia hlavu, akoby už viac nechcel počuť. Potom sa začne stav Slováka Rojka značne zhoršovať, až nakoniec umrie. Keď Rojko umiera, jeho lekár sa k nemu skláňa a z očí sa mu derú slzy.

Pri tam malom priestore ako je javisko Divadla U stolu mal divák možnosť vidieť skutočné herecké majstrovstvo. Vnímové obecenstvo si môže na Ladislavovi Lakomom tiež všimnúť akejsi ľútosti, ktorá sa mu vo chvíli jeho záverečného monológu hrnie z očí. Ľútosť nad smrťou svojho priateľa. Herec sa pri tejto scéne pozerá pred seba, akoby živo videl to, o čom práve hovorí. Inscenácia je zakončená novým dňom. Po Rojkovej smrti sa náhle rozsvieti svetlá a z reproduktorov sa ozýva spev vtákov... Nastáva nový deň s nádejou na lepšie zajtrajšky.

Herec takého formátu ako je Ladislav Lakomý bol celkom určite pre inscenáciu veľkým prínosom. Postava sa v jeho podaní počas hry vyvíja. Divák má spočiatku pred sebou mierne uhladeného lekára, ktorý sa zdá byť takzvane nad vecou a spočiatku berie Rojka tak trochu s rezervou. Hovorí kľudne a aj jeho chôdza je pomalá. Ak si sadne, posadí sa rozvážne a niekedy si aj prehodí nohu cez nohu. Umelec vybavil svoju figúru najrôznejšími gestami rúk. Tieto gestá používa pri vysvetľovaní niečoho, pri rozčúlení ale aj vtedy, ak je práve sám. Keď sa nahnevá, gestikulácia jeho rúk je rýchla a ostrá. Ak počúva, jeho ruky sú buď späť za chrbtom (v prípade že stojí) alebo ich len pomaly pred sebou rozkladá a následne zase spojí. To celé doprevádza jeho sústredený výraz, spojené pery a tiež drobný pohyb hlavy na stranu, aby bolo zdôraznené počúvanie. Jeho postava sa často dotýka svojej tváre. Tieto pohyby opäť herec aplikoval na najrôznejšie situácie. Často sa napríklad chytá za hlavu alebo priloží ruku k brade a akoby dume. V situáciách, ktoré sú pre lekára absurdné, herec kýve hlavou, zrýchli reč a rýchlo gestikuluje rukami a v jeho hlase možno rozpoznať náznak irónie. V prvej časti inscenácie by sme mohli povedať, že je tou kľudnou a vyrovnanou postavou lekár. To sa ale postupne mení, pretože čím viac mu

na svojom pacientovi záleží, tým viac sa mu dostáva pod kožu. Potom sa jeho figúra stáva viac a viac emotívnou. V tento moment už Ladislav Lakomý používa pre svoju postavu prvky ako ironický smiech, rýchlejšie zmeny nálad, hlasu (jeho postava hovorí pomaly a s kludom a náhle mávne rukou a začne hovoriť rýchlo a nahlas). Čo sa týka postoja, je určite viac vzpriamený ako v Boží duze a akonáhle k niekomu prehovára, mierne sa predkláňa. Tu určite treba podotknúť, že sa tento umelec vie výborne pohybovať na malom javisku.

V predstavení boli použité úryvky zo skladieb Antonína Dvořáka, Dmitrija Šostakoviča, Alfréda Schnittka, Arvo Pärta a Sofie Gubajduliny. Hudba od týchto autorov mala predovšetkým za úlohu dotvárať atmosféru inscenácie. Na začiatku možno počuť krásnu melodickú hudbu, inde zas počujeme skladby nie príliš lúbozvučné, výrazné až šialené a tie v hre slúžia hlavne na umocnenie napätia. Táto hudba je niekedy posilnená o ženské výkriky. Čo sa týka kritiky, na dané predstavenie nebolo príliš veľa ohlasov. Aj keď tie, ktoré sa dostali na verejnosť boli pozitívne. Avšak reakcie na herecké výkony sa tieto kritiky príliš, ba skoro vôbec nedostali. Vít Závodský na inscenáciu reagoval takto: „Minuciózní herectví obdobně magicky propojuje obě zprvu protikladné, ale vzájemně na sebe slyšící bytosti. Lékař i Rojko – puzení k sobě tajemnou mystickou silou – jsou každý po svém vášnivými hledači hlubšího smyslu lidské existence. V deseti sekvencích, kde se některé textové i hudební motivy refrénovitě vracejí, divák neznalý původní předlohy patrně leckterý pouze naznačený význam zcela nedešifruje. Zůstane v něm však hluboký zážitek z kontaktu vyvrálých uměleckých osobností, který přestože zobrazuje drtivý nápor fyzické i psychické agonie, vyznívá díky síle svých emocí jako záblesk naděje“ Závodský (2003:19).

7 LÁHEV JE PRÁZDNÁ, ZŮSTALO JEN TROŠÍNKU NA DNĚ

Hra je napísaná Antonom Pavlovičom Čechovom pod názvom Labutia pieseň. Divadlo U stolu použilo pre svoju inscenáciu preklad Leoša Suchařípu a úpravy si vzal na starosť sám František Derfler. Hra ho zaujala hlavne preto, že dobre ukazuje obidve strany mince divadelného sveta. Nie len lesk a slávu ale aj smútok a osamelosť. Tým, že režisér

preniesol na javisko nie len tento príbeh ale tiež početné sociálne aspekty tej doby, ktoré sa ale ukazujú aj v súčasnosti, stala sa hra aktuálnou aj dnes.

„Úprava Čechovovy dramatické studie o jenom dějství zcela respektuje autorův text. Soustřeďuje se na rozvinutí výstupů z pera jiných dramatiků, které Čechov vložil do hry. Rozšiřuje pasáž ze Shakespearovho Krále Leara, hamletovský výstup obohacuje o proslulý monolog být či nebýt, vkládá do textu úryvek z Marlowova Fausta a rovněž fragment básně slezského barokního básníka Andrease Grypca. Kromě toho jsou do hry zakomponovány písně Jiřího Bulise na texty Sergeje Jesenina. Part Nikity Ivanyče je rozšířen o malý monológ převzatý z textu Čechovových povídek Step a Hoře“ Bubeník, Husák, Derfler (2005). Napísal František Derfler do programu k predstaveniu. V texte boli použité citácie z hier A. Puškin „ Boris Godunov“ (preložil O. Fischer), W. Shakespeare „Kral Leare“ (preložil E. A. Saudek), „Hamlet“ (preložil Z. Urbánek), „Othello“ (preložil E. A. Saudek, A. Gribojedov) „Hoře z rozumu“ (preložil B. Franěk).

Režisér Derfler necháva v hre Ladislavovi Lakomému úplne voľnú ruku. On už kedysi totižto túto postavu naštudoval a to v Divadélku Na hradbách, teda v súčasnom Mahenovom divadle, kde mal po dlhé roky stále angažmá. (Premiéra sa tam odohrala 13.júna 1991 pod réžiou Arnošta Goldflama).

Hra Labutia pieseň bola napísaná v roku 1887 a sústreďuje sa na dvoch hlavných a jediných protagonistov tohto diela. Dej sa odohráva v noci po predstavení na prázdnom javisku dedinského divadla. Na tejto scéne sa prebúda starý herec Vasilij Světlovidov (Ladislav Lakomý). Spočiatku nadáva na svoj osud ale potom sa stretáva so starým pánom, ktorý v divadle pracuje ako nápoveda. Je to Nikita Ivanič (Jindřich Světnica), ktorý nemá kde spávať, a preto spáva v divadelnej šatni. Od tejto chvíle už na scéne nepočujeme len Světlovidov monológ, ale hra pokračuje dialógmi medzi dvoma postavami. Krátke sú Nikitové a tie dlhé patria Světlovidovi. Napriek tomu je Nikitov part oproti originálu o niečo rozšírený.

V podstate sa tu žiadny veľký príbeh neodohráva. Jedná sa skôr o zamyslenie starého herca nad svojím životom. Vďaka svojej profesii nemá rodinu, ženu ani deti a teraz, keď je starý, rekapituluje svoj život. Jeho pocity sú premenlivé a rýchlo sa striedajú. Chvilkami sú

to pocity prázdnoty, samoty, smútku, ktoré ale náhle strieda radosť a hrejivý pocit, že jeho povolanie malo zmysel. Tieto šťastné okamžiky sú obvykle podporené opakovaním určitých pasáží niektorým z jeho divadelných postáv. Ale chvíle, kedy sa cíti nedocenený a nepochopený prevládajú.

Vzťah medzi dvoma aktérmi je rozličný. Zatiaľ čo Nikita vníma povolanie herca ako obdivuhodné, Světlovidov má pocity rozpolené. V podstate hľadá sám seba. Herectvo obetoval veľa a zrejme s tým nie je celkom zmierený. Zo svojich pocitov a myšlienok sa snaží vyrozprávať Nikitovi, ktorý ho síce vypočuje, ale rozhovor určite nestojí na rovnocennej debata. Starý herec má totiž pred Náповedou tak trochu náskok. Nikita svojím milým, upokojujúcim hlasom Světlovída utešuje a v medzičase ho posiela domov spať, ale v jeho správaní možno i tak vycítiť, že má pred hercom určitý rešpekt. Možno, že to nie je len povahou tejto postavy, ale aj faktom, že nemá kde spať a bojí sa, aby sa o tomto herec nedozvedel. Možno práve preto nejde spať a trávi so Světlovidom noc.

Tým, že Nikita pracuje ako náповeda, pozná hociktorý text lepšie než samotný herec, a preto keď si starý a nedocenený herec vyžiada aby mu nahadzoval repliky, aby si mohol zahrať svoje obľúbené postavy, nemá s tým žiadny problém. Napríklad v situácii, kedy obaja herci hrajú postavy z niektorých iných hier, je to obvykle Světlovidov, kto hrá Krala Leara s korunou a Nikita mu sekunduje v úlohe šaška. V podstate je to celé predstavenie práve on, kto určuje, čo sa bude práve robiť.

Čo sa týka hereckej spolupráce, dalo by sa povedať, že sa herci výborne dopĺňajú, Je to spôsobené aj tým, že postavy nemajú medzi sebou takmer žiadny rozpor. Chaotické Světlovidové vyznávanie Nikita pasívne prijíma a aj napriek tomu že by možno mal na niečo iný názor, rozhodne ho nepovie. Jiří Světnica zvládol svoju postavu takisto výborne, avšak jeho príbeh je v hre len doplňujúcim.

Ladislav Lakomý tu mal skutočne veľký priestor, ktorý dokázal dobre využiť. Známy brnenský herec bol v tejto inscenácii akýmsi ťahúňom, ktorý udával tempo celej hry. Jeho stvárnenie Světlovidovej postavy korešpondovalo s postavou tak, ako ju napísal sám Čechov. Svojho protagonistu pojal ako osobu s depresiami, ktoré sa náhle vynoria, obzvlášť keď je sám. Je to určitý paradox jeho postavy. Jeho postava sa živí tým, že baví

obecenstvo, ale vlastne on sám by potreboval povzbudiť, pobaviť, pohladiť a nejakým spôsobom potlačiť svoj strach z odchádzania a zo smrti. Ten je v hre sprítomňovaný predovšetkým jeho častými narážkami na to, že je už starý.

Vhodne vybraná reprodukováaná hudba bola v predstavení obmedzená na minimum. Skôr než z nahrávky sa divák mohol tešiť zo spevu oboch protagonistov, ktorý bol podporený živou hrou Ladislava Lakomého na klavír. Inscenácia získala vďaka tomuto prvku na svojej emotívnosti. Avšak aj napriek tomu, by inscenácia zniesla viac hudby.

Scéna bola vyrobená Milivojom Husákom ako nie príliš oslnivé javisko, kde sa nachádza obrovské množstvo najrôznejších rekvizít. Hlavnou dominantou scény je klavír, ktorý nie je len ďalším kusom nábytku dotvárajúci scénu, alebo plne využívaný. Napriek tomu ale môžeme v mobiliári objektu vidieť veľa ďalších a možno aj zbytočných vecí (viď v prílohe str. 62). Scéna pôsobí ako starší priestor plný haraburdia, kde nájdeme takmer všetko od kresla na kolieskach, stojan na kabáty až po oponu.

Skromné osvetlenie, ktoré je na scéne, navodzuje v divákovi pocit intímnej atmosféry. Tomuto pocitu napomáhajú aj sviečky, ktoré sú zapálené po celú dobu inscenácie. Celá táto atmosféra je potom ešte viac doplnená samotným miestom, kde sa inscenácia odohrávala. Podzemný sklepný priestor Domu pánů z Fanalu je k takýmto druhom inscenácií viac než priaznivý. Pozorovať tak veľkého herca akým Ladislav Lakomý bez debaty bol je v takomto priestore veľký zážitok.

Světlovidov kostým navrhol Milivoj Husák vzhľadom k charakteru postavy takto: ošúchaný župan s veľkým vzorom a otrhanými rukávami. Župan mal mať fialovo-zelenú farbu, čo malo podtrhnúť melancholickú povahu postavy. Avšak nakoniec mal na sebe Ladislav Lakomý červený zamatový plášť. Pod kabátom mal herec oblečenú bielu košeľu bez golieru a namiesto lepšieho spodku (viď v prílohe str. 75) mal sivé tesilové tepláky. Čo sa týka obuvi, výtvarník Husák chcel postavu obuť buď do domácich papúč a ponožiek, alebo ju nechať úplne naboso. Nakoniec sa Světlovidov prehádzal po javisku v klasickými čiernych pánskych poltopánkach. Nikitu obliekol kostýmový výtvarník do béžových priliehavých nohavíc a bielej rubašky. Jeho kostým bol oveľa skromnejší. Jindřich Světnica hral v papučkách, s okuliarmi na očiach a často mal pri predstavení cez seba prehodenú

deku. To bol vhodný prostriedok na zobrazenie toho, že postava v divadle nocuje. Či už boli pre Nápovedu okuliare nevyhnutné alebo nie, rovnako to bol dobrý doplnok, k vytvoreniu charakteru postavy. (Okuliare šli totiž ruka v ruke s profesiou nápovedy, kedy pri takomto zamestnaní človek určite veľa číta.) Pozornosť si určite zaslúžia aj rekvizity v podobe doplnkov. Pre Světlovidova to bola veľká zlatá koruna, ktorú mal na hlave nasadenú hlavne pri citácii niektorých replík z Kráľa Leara. Druhým doplnkom bola šaškovská čiapka, ktorú mal zas tu a tam na hlave Nápoveda. Vďaka týmto rekvizitám sa nám opäť odкрýva už raz spomínaný pohľad na Světlovidova ako na nie len dominantnejšieho, ale tiež nadradenejšieho z nich. Za zmienku tiež stojí to, ako sa postavy oslovujú. Napriek tomu, že Světlovidov Nikitovi hovorí „Nikituško“, ten ho oslovuje s patričnou úctou v hlase „Mistře“.

Na inscenáciu reagovali recenzenti kladne. Čo sa týka hereckých výkonov, predovšetkým Ladislav Lakomý bol chválený v nejednej kritike. Luboš Mareček popísal jeho znamenitý kumšt takto: „Lakomý předvádí sršavý koncert, kdy mu stačí zvýšit hlas, ledabyly popotáhnout kalhoty nebo „jen“ zkrabatit čelo. A za těmito jednoduchými prostředky je jasně cítit pitvornost, směšnost, smutek, ale i vykupující hravost hereckého stavu. Je úchvatné vidět, co umí vytvořit lehce, bez jinde časté herecké křeče a přehrávání“ Mareček (2005:C/9). Chválu na herectvo Ladislava Lakomého neprerušuje ani recenzia od Tomáša Hejzlera. Ten vo svojej práci mimo iné píše, že „hlavní roli nastudoval herec Ladislav Lakomý jako výrazově neobyčejně silné, citově propracované a herecky do všech podrobností prokreslené monodrama. Jen sporadicky mu na obdobně vysoké úrovni občas sekunduje v roli divadelní nápovědy Jindřich Světnica“ Hejzler (2006:14). Vo svojom kladnom hodnotení pokračuje aj ďalej „Lakomý jako by zde hovořil i za sebe, za své nejpravdivější lidské já. A divák má tedy důvod mu bezmezně věřit“ Hejzler (2006:14). Vít Závodský o hereckej tvorbe hlavného protagonistu inscenácie napísal: „Lakomého kreace se skládá z mnoha kontrastně komponovaných hlasových, mimických a gestických střípků, přispívajících k sebeironické dvojlomnosti figury. Nemáme před sebou jen múzám oddaného služebníka, ani nostalgicky se ohlížejícího nemocného muže, nýbrž nedůtklivého sebestředného staříka, vzbuzujícího kromě sympatie i úsměšek“ Závodský (2005:14).

Oproti inscenáciám boží duha a Dům u tonoucí hvězdy sa postava Ladislava Lakomého v príbehu tejto hry natoľko nevyvíja. Zároveň na rozdiel od týchto inscenácií tu brnenský herec hrá viac k divákovi. Světlovidov v podaní zralého umelca je plný emócií, ktoré veľmi rýchlo strieda. V jednej chvíli sa raduje s úsmevom na tvári a hneď na to je smutný, potom ironický, nahnevaný a potom sa začne napríklad ľutovať. Všetky tieto polohy sú ešte navyše zahrané v miernom opileckom podtexte. Ladislav Lakomý to ale všetko veľmi vierohodne stvárňuje. Strieda hlasové polohy, chvíľu pokrikuje, na to hneď šepká, potom nasadí hlboký hlas, pri rozčúlení hovorí rýchlo, potom zas pomaly, chrchle, opilecky sa smeje a sem tam si len niečo hundre. Jeho figúra má vážne aj komické polohy. V inscenácii sú miesta, kde by sme ho mohli prirovnať k malému dieťaťu. Napríklad keď dupe do zeme a kričí „ A ne a ne a ne“ alebo keď ho Nikita posielal domov spať, zakričí „Nepudu, nikdo mě nemá rád“.

Čo sa týka pohybu, opäť pracuje herec hlavne s rukami. Požíva nervózne ale aj široké gestá a často sa chytá či škrábe na hlave. V situáciách keď fňuká, je jeho vyjadrovanie zas odlišné. Vtedy napríklad len sedí so zvesenou hlavou, hlasito oddychuje a pritom pomaly a jemne rozkladá ruky. Keď počúva Nápovedu je kľudný, pokladá si hlavu na jeho rameno a len tak mimochodom na našho pozrie. Určite treba ale dodať, že oproti dvom spomínaným inscenáciám je práve táto čo sa týka pohybu herca, najčínorodejšia. Ladislav Lakomý sa v úlohe poddáva starobe, vedome komplikovanejšie vstáva zo stoličky pri klavíri a potom nadáva sám na seba alebo práve na svoju starobu. Keď stojí je v miernom predklone a chôdza je skôr rýchlejšia a klátivejšia. Sem tam do niečoho kopne alebo niečo odhodí, lebo si len v zápale radosti podskočí. Keď si opakuje nejaký svoj monológ, sú situácie kedy aj kľučí alebo za pomoci Nikitu jazdí na kresle na kolieskach. Světlovidov sa do svojich monológov skutočne vžíva, hlavne u Kráľa Leara, kedy hovorí akoby z vlastných skúseností. V jednej pasáži má dokonca slzy v očiach „Tady stojí ubohý, vetchý stařec...“.

Ak zhrnieme pôsobenie Ladislava Lakomého z rozoberanej inscenácie, dá sa povedať, že tento herec mal nie len vhodný vek, skúsenosti a hereckú zralosť pre takúto úlohu, ale aj vďaka jeho výnimočnému zvučnému hlasu a vhodnosti jeho osobného herectva pre malé javisko sa táto inscenácia stala nezabudnuteľnou. Vďaka stvárneniu titulnej postavy tohto

umelca, mohol byť divák svedkom veľkého hereckého výkonu, ktorý sršal energiou a mal ten správny náboj.

ZÁVER

Vo svojej bakalárskej práci som sa venovala už zosnulému brnenskému hercovi Ladislavovi Lakomému a svoju pozornosť som upriamila predovšetkým na jeho hereckú tvorbu v Divadle U stolu. Vďaka jeho pôsobeniu v tomto divadle, vzniklo množstvo nezabudnuteľných inscenácií, scénických čítaní a večerov poézie.

Zvolila som si tri inscenácie, v ktorých som sa pokúsila charakterizovať jeho hereckú tvorbu a zároveň som sa tieto predstavenia snažila analyzovať aj po scénografickej, réžijnej a textovej stránke. Jednalo sa o tieto kusy:

Boží duha, kde hral postavu s menom ON, ďalej je to dramatizácia s názvom Dům U tonoucí hvězdy, kde bol brnenský umelec obsadený do postavy Lekára a poslednou je hra Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně, kde účinkoval ako Světlovidov. Rada by som podotkla, že na týchto podarených kusoch sa veľmi výrazne podieľal práve aj ich režisér František Derfler. Predovšetkým vďaka nemu bol Ladislavovi Lakomému poskytnutý tak veľký herecký priestor, ktorý dokázal výborne využiť.

Moja diplomová práca tiež úzko pojednáva aj o živote už spomínaného herca, uvádza všetky predstavenia, na ktorých sa umelec Lakomý, hoc aj nepatrne podieľal a zároveň sa ľahko dotýka aj samotného Divadla U stolu.

V priebehu svojej práce som dospela k názoru, že Ladislav Lakomý bol skutočne majstrom herectva detailu. Bohužiaľ oproti prominentným pražským hercom nebol nikdy docenený tak, ako by si zaslúžil.

RESUMÉ

Bakalárska práca sa zaoberá pôsobením brněnského herca Ladislava Lakomého v Divadle U stolu. Pojednáva o všetkých inscenáciách, na ktorých sa daný umelec v danom divadle, hoc aj nepatrne podieľal. Ďalej hlbšie rozoberá tri kľúčové predstavenia, v ktorých bol tejto osobnosti poskytnutý veľký herecký priestor a zároveň sa ľahko dotýka aj života herca samotného. Práca sa tiež sústreďuje aj na Divadlo U stolu, ktoré pod vedením kmeňového režiséra a zakladateľa Františka Derflera produkuje dramaturgie, pre ktoré je špecifická komorná scéna, ale tiež spirituálne orientované texty, z ktorých tvorcovia vychádzajú.

SUMMARY

This bachelor thesis is focused on work of Brno's actor Ladislav Lakomý at the theatre U stolu. It deals with all productions, where the artist in that theatre is at least slightly involved. Further, the thesis analyses in more detail three key performances in which this person had a great acting space and these performances lightly touch life of actor itself. The work is also concentrated on theatre U stolu. This theatre under the leadership of tribal director and founder František Derfler produces drama characterized by intimate scene, but it is also specific for spiritually oriented texts used by authors.

ZOZNAM POUŽITÝCH PRAMEŇOV A LITERATÚRY

Literatúra:

Dufková, E. *Letokruhy Ladislava Lakomého*. Brno, 1998. IBSN: 80-86137-16-3

Texty I, Divadlo U stolu 1988/89 – 1998 – 2003. CED, 2003. IBSN: 80-902684-7-1

Texty II, Divadlo U stolu 2003 – 2006. CED, 2006. IBSN: 80-903467-1-5

Texty III, Divadlo U stolu 2006 – 2011. CED, 2011. IBSN: 978-80-903467-4-1

Durych, J. *Boží duha*. Praha: Academia, 1991. IBSN: 80-200-0800-4

Čechov, A. P. *Hry*, 1st ed.; Československý spisovatel: Praha, 1952.

Dufková, E. a Srba, B. *Postavy brněnského jeviště I. Díl*, Brno: Státní divadlo v Brně, 1984

Martinec, V. *Herecké techniky a zdroje herecké tvorby*. Pražská scéna, 2003. IBSN: 80-86102-38-6

Čechov, M. *O herecké technice*. Praha: Divadelní ústav, 1996. IBSN: 80-7008-054-X

Divadelné programy:

Program k inscenácii číslo 4 - Alchymista (údaje o príprave programu neuvedené)

Program k inscenácii číslo 5 - Poutník na Zemi (údaje o príprave programu neuvedené)

Program k inscenácii číslo 9 - Boží duha (program pripravili: Josef Bubeník, Milivoj Husák, František Derfler) CED 2001

Program k inscenácii číslo 11 - Král Oidipus (program pripravili: Josef Bubeník, Milivoj Husák, František Derfler) CED 2002

Program k inscenácii číslo 12 - Dům U tonoucí hvězdy (program pripravili: Josef Bubeník, Milivoj Husák, František Derfler) CED 2003

Program k inscenácii číslo 14 - Mrtvá kočka (program pripravili: Josef Bubeník, Milivoj Husák, František Derfler) CED 2004

Program k inscenácii číslo 15 - Tragická historie o doktoru Faustovi (program pripravili: Josef Bubeník, Milivoj Husák, František Derfler, Ludmila Frantová) CED 2005

Program k inscenácii číslo 16 - Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně (program pripravili: Josef Bubeník, Milivoj Husák, František Derfler) CED 2005

Program k inscenácii číslo 19 - Macbeth (program pripravili: Josef Bubeník, Milivoj Husák, František Derfler) CED 2006

Program k inscenácii číslo 22 - Zapomenuté světlo (program pripravili: Josef Bubeník, František Derfler) CED 2008

Videozáznamy:

Inscenácia: *Alchymista*. Videozáznam archívu CED

Inscenácia: *Poutník na Zemi*. Videozáznam archívu CED

Inscenácia: *Boží duha*. Videozáznam archívu CED

Inscenácia: *Král Oidipús*. Videozáznam archívu CED

Inscenácia: *Dům U tonoucí hvězdy*. Videozáznam archívu CED

Inscenácia: *Mrtvá kočka*. Videozáznam archívu CED

Inscenácia: *Tragická historie o doktoru Faustovi*. Videozáznam archívu CED

Inscenácia: *Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně*. Videozáznam archívu CED

Inscenácia: *Macbeth*. Videozáznam archívu CED

Recenzie:

Kříž, J. P. Právo. *Lakomý vypráví o herecké nedomilovanosti*, Dec 12, 2005, p 11.

- Mareček, L. Mladá fronta DNES. *Herec Lakomý ještě není na konci sil*, Nov 30, 2005, p C9.
- Závodský, V. Rovnost. *Divadlo U stolu se zdatně vypořádalo s Čechovem*, Dec 10, 2005, p 14.
- BRNO (tr, ČTK) Právo. *U Stolu dávají Zeyera*, March 14, 2003, p 10.
- Závodský, V. Týdeník rozhlas. *Zeyerova vize úzkosti i naděje*, Aug 8, 2003, p 4.
- BRNO (spg) Rovnost. *Divadlo U Stolu chystá Dům U tonoucí hvězdy*, March 06, 2003, p 23.
- Závodský, V. Týdeník rozhlas. *U stolu s Čechovem a Singerovým démonem*, Jun 19, 2006, p 4.
- Závodský, V. Rovnost. *Divadlo U stolu objevilo pro svůj repertoár Julia Zeyera*, May 3, 2003, p 19.
- BRNO (tr, ČTK) Mladá fronta DNES. *Lakomý si zahraje herce na dně*, Nov 21, 2005, p D/5.
- Kříž, J. P. Právo. *Boží duha uhranula Pitínského a Derflera*, Jan 10, 2002, p 5.
- Hejzlar, T. Haló noviny. *Ladislav Lakomý uchvacuje v proměnách Čechovova scénáře*, Jan 02, 2006, p 14.
- Závodský, V. Zpravodaj Klubu přátel Mahenovy činohry Národního divadla v Brně. *Durychovo podobenství o tragice lidského údělu*, April, 2002.
- Závodský, V. Rovnost. *Nastudování se noří do duší*, Feb 5, 2002, p 12.
- Závodský, V. Týdeník rozhlas. *U stolu s Čechovem a Singerovým démonem*, Jun 19, 2006, p 4.
- Mlejnek, J. Divadelní noviny. *Rozklenout Boží duhu není vůbec snadná záležitost*, Jan 22, 2002, p 5.
- Boková, M. psáno pro Český rozhlas - ČR3 (Vltava - pořad Mozaika). *Král Oidipús v brněnském Divadle U stolu*, Jan 22, 2003.

Boková, M. psáno pro Český rozhlas - ČR3 (Vltava - pořad Mozaika). *Brněnská Boží duha hostovala v Praze*, Dec 18, 2002.

David Kroča: ČR, Prosinec 2001

Závodský, V. Rovnost. *Divadlo U stolu přišlo s novým titulem*, Oct 12, 1999.

Mlejnek, J. Divadelní noviny. *Poutník Jan Čep v magickém čtverci*, Jun 13, 2002, p 7.

Závodský, V. Rovnost. *Divadlo U stolu nabízí zenová přemítání*, May 15, 2004, p7.

Závodský, V. Duha. *Pocta básníku mravní integrity*, jaro, 2009, p16-17.

Závodský, V. Rovnost. *U stolu se sešli Holan a Zahradníček*, May 14, 2005, p17.

Závodský, V. Rovnost. *Divadlo U stolu obnovilo scénická čtení*, Jul 17, 2003, p20.

Kam v Brně. *Básník Jan Zahradníček v dokumentárním pohledu*, April, 2009, p 13.

Havlíčková, M. Loutkář. *Faust v Divadle U stolu*, June 15, 2005, p 114.

Závodský, V. Rovnost. *Premiéra přinesla pocit očisty*, May 31, 2000, p11.

Havlíčková, M. Divadelní noviny. *Dávno není osamělost jen údělem králů*, Jan 21, 2003, p 6.

Závodský, V. Týdeník rozhlas. *Divadlo U stolu zpřítomnilo antický mýtus*, Jan 20, 2003, p4.

Mlejnek, J. Mladá fronta DNES. *Zenová poezie nad rozmetaným stolem*, May 3, 2004.

Bartošová, K. Lidové noviny. *Mrtvá kočka ve sklepě zaujme hravostí*, May 24, 2004, p 8.

Závodský, V. Moravský festival poezie: O štít města Valašského Meziříčí. *Divadlo U stolu obnovilo scénická čtení*, Jan 20, 2003, p9.

Brno (mlk) Mladá fronta DNES. *Oceňované Divadlo U stolu zahájí premiérou Mrtvá kočka. Z jevišť zazní zenová říkadla*, Apr 23, 2004, p 111.

Brno (haf) Mladá fronta DNES. *Alchymista je příběhem o poznání*, Sept 25, 1999.

BRNO (spg) DEN. *Sérii scénických čtení zpestří Alchymista*, Sept 24, 1999.

Machů, J. Jm DEN. *Derfler pomáhal Santiagovi najít cestu k sobě*, Oct 02, 2009, p 6.

Webové zdroje

O divadle. Divadlo U stolu. <http://www.divadloustolu.cz/divadlo.asp>

Lidé. Divadlo U stolu. <http://www.divadloustolu.cz/lide.asp>

Repertoár. Divadlo U stolu. <http://www.divadloustolu.cz/repertoar.asp>

Napsali o nás. Divadlo U stolu. <http://www.divadloustolu.cz/ohlasy.asp>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha č.1 Scénické čítanie, inscenácie (str. 51 - 55)

Príloha č.2 Večery poézie (str. 55)

Príloha č.3 Večery literárneho cyklu Ale báseň je dar (str. 55)

Príloha č.4 Iné podujatia konané v Divadle U stolu (str. 56)

Príloha č.5 Obrázky a fotky (str. 57 - 76)

7.1 SCÉNICKÉ ČÍTANIE, INSCENÁCIE

Alchymista

- Scénické čítanie

Autor: Paulo Coelho

Preklad: Pavla Lidmilová, **Scenár a réžia:** František Derfler, **Scéna a kostýmy:** Milivoj Husák, **Hudba:** Zdeněk Kluka

Osoby a obsadenie:

Rozprávač: Ladislav Lakomý, Santiago: Jan Zrzavý / Petr Bláha (v sezon 1999/2000), od 12.6 2003 alternace s Lukášem Riegrem, Stařec král, Alchymista: František Derfler

Z nahrávky:

Žena: Jana Hlaváčková, Vítr: Igor Bareš, Slunce: Ivana Valešová

Premiéra: 29. 9. 1999 (1. premiéra), 30. 9. (2. premiéra)

Derniéra: 10. 6. 2009

Pôvodne plánovaná premiéra a ďalšie predstavenie v máji 1999 zrušené

(14. 5., 18. 5., 28. 5.,)

Poutník na zemi

- Scénické čítanie z próz a esejí Jana Čepa

Autor: Jan Čep **Scenár:** Jitka Bednářová, Mojmír Trávníček **Pripravil:** František Derfler
Scéna: Milivoj Husák **Výber hudby:** Miloš Štědroň

Účinkujú: Ladislav Lakomý, František Derfler

Premiéra: 10. 5. 2000

Tu je súpis textov Jana Čepa, ktoré boli v predstavené uvedené:

1. *Zo záveru poviedky Děravý plášť (Dvojí domov, Spisy J. Čepa, zv. 1)*
2. *Zo záveru poviedky Domek (Dvojí domov, Spisy J. Čepa, zv. 1)*
3. *Z eseje Rodný úžas, část 1 (Poutník na zemi, Spisy J. Čepa, zv. 6)*
4. *Z poviedky Jakub Kratochvíl (Dvojí domov, Spisy J. Čepa, zv. 1)*

5. Z eseje *Dvojí domov (Rozptýlené paprsky, Spisy J. Čepa, zv. 4)*
6. Z poviedky *Cesta na jitřní (Dvojí domov, spisy J. Čepa, zv. 1)*
7. Z eseje *Já a druhý, část 12 (Samomluvy a rozhovory, Spisy J. Čepa, zv. 5)*
8. Z eseje *Svatodušní (Samomluvy a rozhovory, Spisy J. Čepa, zv. 5)*
9. Z eseje *Tajemství našich setkání (Rozptýlené paprsky, Spisy J. Čepa, zv. 4)*
10. Z poviedky *Oldřich Babor (Polní tráva, Spisy J. Čepa, zv. 3)*
11. Z eseje *O paměti věcí a o paměti srdce, část 2 (Samomluvy a rozhovory, Spisy J. Čepa, zv. 5)*
12. Z poviedky *Před zavřenými dveřmi (Polní tráva, Spisy J. Čepa, zv. 6)*
13. Z eseje *Sestra úzkost, úvod (Poutník na zemi, Spisy J. Čepa, zv. 6)*
14. *Modlitba (Poutník na zemi, Spisy J. Čepa, zv. 6)*

Boží duha

- Inscenácia

Autor: Jaroslav Durych **Scenár a režie:** František Derfler **Scéna:** Milivoj Husák **Kostýmy:** Bohumila Matalová **Výber hudby:** Rostislav Gába, František Derfler

Osoby a obsadenie: On: Ladislav Lakomý, Ona: Ela Lehotská

Premiéra: 23. 11. a 24. 11. 2001 (1. a 2. Premiéra, Sklepení Divadla Husa na provázku)

Derniéra: 18. 5. 2004 CED, 3. 6. 2004 Švandovo divadlo, Praha (zrušené derniéry: 2. 3. 2003, 27. 3. 2004)

Obnovená premiéra: 29. 9. a 30. 9. 2005

Derniéra: 5. 11. 2006 (Sklepení Divadla Husa na provázku)

Král Oidipús

- Inscenácia

Autor: Sofoklés **Preklad:** Jiří Gruša a Karel Kraus s prihliadnutím k prekladu Jana Skácela a k prekladu Petra Borkovce a Matyáše Havrdy **Inscenačná úprava a režia:** František Derfler **Asistent režie:** Adéla Balzerová, Markéta Nedbalová **Scéna a kostýmy:** Milivoj Husák **Hudba:** použitie úryvkov zo skladieb Krzysztofa Pendereckého, Wojciecha Kilara, Avro Pärta a Giya Kancheli

Osoby a obsadenie: Oidipús: Igor Bareš, Iokasti: Ivana Valešová, Teiresiás: Ladislav Lakomý, Kreón: Ondřej Mikulášek, Korinťan: Jaroslav Kuneš, Pastýř: Jindřich Světnica, Chór: Natálie Daňková, Martina Krátká, Lukáš Příkazký, František Derfler

Premiéra: 30. 11. 2002 (1. Premiéra), 1. 12. 2002 (2. Premiéra)

Derniéra: 9. 12. 2007

Dům U tonoucí hvězdy

- Inscenácia

Autor: Julius Zeyer **Javisková adaptácia a réžia:** František Derfler **Scéna a kostýmy:** Milivoj Husák **Hudba:** použitie úryvkov zo skladieb Antonína Dvořáka, Dmitrija Šostakoviča, Alfreda Schnittkeho, Arvo Pärta a Sofie Gubayduliny

Osoby a obsadenie: Rojko: Igor Bareš, Lekár: Ladislav Lakomý, Iva Kateřina Petrovicová, Alena Kerelová, Jana Spudilová

Premiéra: 14. 3. 2003 (1. premiéra), 15. 3. 2003 (2. premiéra)

Derniéra: 23. 3. 2006

Mrtvá kočka

- Slovné hračky z textov zenových koanov

Preklad: Václav Cílek **Scénar, scéna a javiskový koncept:** Milivoj Husák **Réžia:** Milivoj Husák a František Derfler **Pohybová spolupráca:** Hana Charvátová

Hudba: tibetské a japonské fragmenty hudby, nahrávky vtáčieho spevu

Osoby a obsadenie: Mistr: Ladislav Lakomý, Mních: František Derfler, Žiak: Robert Mikluš

Premiéra: 25. 3. 2004 (zahájení festivalu Sklepení II)

Tragická historie o doktoru Faustovi

- Inscenácia

Autor: Christopher Marlowe **Preklad:** Alois Bejblík **Inscenačná úprava** s použitím textov ľudových bábkohercov a XII. Obrazu prvej časti Goethovej tragédie Faust v preklade Karla Krause **Úprava, réžia a výber hudby:** František Derfler **Scéna a kostýmy:** Milivoj Husák **Pohybová spolupráca:** Hana Charvátová **Bábky:** Přemysl Mikauš

Osoby a obsadenie: Faust: Petr Štěpán, Mefistofilis: Viktor Skála, Kašpar: Tomáš Sagher, Wagner: Jan Mazák, Principál: František Derfler, Helena Trójská: Veronika Poláčková, Pekelná nevesta: Ilona Šumná, Žobráčka: Eva Hrbáčková, Zbor: Veronika Poláčková, Ilona

Šumná, Eva Hrbáčková, Michal Isteník, Jaroslav Matějka, Hlasy Dobrého a Zlého anjela: Petr Štěpán, Hlas Luciferov: Ladislav Lakomý

Predpremiéra: 24. 2. 2005

Premiéra: 25. 2. 2005 (1. premiéra), 26. 2. 2005 (2. premiéra)

Derniéra: 13. 11. 2009

Láhev je prázdná, zůstalo jen trošínku na dně

- Inscenácia

Autor: Anton Pavlovič Čechov **Preklad:** Leoš Suchařípa **Inscenačná úprava, réžia a výber hudby:** František Derfler **Scéna a kostýmy:** Milivoj Husák **Realizácia kostýmů:** Mira Horyna **Zvuk:** Tomáš Vtípil **Světla:** Petr Kačírek

Osoby a obsadenie: Herec Světlovidov: Ladislav Lakomý, Náповěda Nikita: Jindřich Světnica

Premiéra: 26. 11. 2005 (1. premiéra), 28. 11. 2005 (2. premiéra)

Derniéra: 11. 6. 2008

Macbeth

- Inscenácia

Autor: William Shakespeare **Preklad:** Jiří Josek **Úprava, réžia a výber hudby:** František Derfler **Scéna a kostýmy:** Milivoj Husák **Choreografia:** Hana Charvátová **Zápas:** Josef Jurásek **Jazyková spolupráca:** Duncan Hendy **Asistentka réžie:** Barbora Filipová

Osoby a obsadenie: Macbeth: Viktor Skála, Lady Macbeth: Helena Dvořáková, Duncan: Ladislav Lakomý, Banquo: Jan Mazák, Macduff: Igor Ondříček, Ross: Jiří M. Valůšek, Malcolm: Vratislav Běčák, Lady Macduff, 1. čarodejnica: Erika Stárková, Komorná, 2. čarodejnica: Ilona Šumná, 3. Čarodejnica: Ilona Holešínská, Vrátný, Muž, Voják, Vrah a další: Michal Isteník, Šlechtic, Voják, Vrah a další: Ondřej Kokorský

Premiéra: 1. 11. 2006 (1. premiéra, zahájenie festivalu Sklepení III), 3. 11. 2006 (2. premiéra + beseda)

Derniéra: 14. 6. 2012

Zapomenuté světlo

- Inscenácia

Autor: Jakub Deml **Jevisková adaptácia, réžia a výber hudby:** František Derfler **Pohybová spolupráca:** Hana Charvátová **Scéna:** František Derfler **Kostýmy:** Martina Petrová

Hudba: Boli tu použité úryvky zo skladieb: Arvo Pärta, Alfreda Schnittkeho a Oliviera Messiaena

Osoby a obsadenie: Jakub Deml: Jan Mazák, Neznámy: Ladislav Lakomý / František Derfler, Ona: Petra Bučková, Zezulka: Sandra Riedlová / Lenka Janíková

Premiéra: 12. 3. 2008 (1. premiéra), 14. 3. 2008 (2. premiéra)

7.2 VEČERY POÉZIE

Zamlčené oblasti

Autor: Czeslaw Milosz **Preklad:** Josef Mlejnek **Scénar, réžia a výber hudby:** František Derfler **Výtvarné riešenie:** Milivoj Husák

Účinkujú: Ladislav Lakomý, František Derfler, Josef Mlejnek

V programe boli použité úryvky zo skladieb Antonína Dvořáka, Marka Kopelenta, Arvo Pärta a Oliviera Messiaena.

Prvé prevedenie: 18. 6. 2003

Zdi

Scénar: Jaroslav Novák **Scéna:** Milivoj Husák **Réžia a výber hudby:** František Derfler

Hudba: Boli tu použité úryvky zo skladieb pre sólo violoncello Marka Kopelenta, Pavla Zemka-Nováka a Sofie Gubaidulni

Účinkujú: Ladislav Lakomý, František Derfler a ďalší (Helena Dvořáková, Lenka Janíková, Lukáš Vlček)

Prvé prevedenie: 5. 5. 2005

7.3 VEČERY LITERÁRNEHO CYKLU ALE BÁSEŇ JE DAR

Dej rty mé nocím, smrt mou lásce

Autor: František Hrubín **Scénar:** Michal Bumbálek, **Hra na krídlovku:** Jaromír Hnilička

Účinkujú: Ladislav Lakomý, František Derfler, Jakub Šafránek

Prvé prevedenie: 29. 9. 2010

7.4 INÉ PODUJATIA KONANÉ V DIVADLE U STOLU

Stretnutie k 85. narodeninám Zdeňka Rotrekla

Scénar: Jitka Uhdeová **Výtvarná spolupráca:** Petr Baran, Petr Francán **Hudba** Miloš Štědroň, Max Wittmann

Účinkujú: Ladislav Lakomý, František Derfler **Spev:** Jana Štvrtecká

Dokument Nezděné město (natočený ad hoc, scénar Petr Francán, kamera Petr Baran, režie P. Baran a P. Francán)

Prvé prevedenie: 1. 10. 2005

Dům strach

Autor: Jan Zahradníček **Hra na violoncello:** Tereza Richtrová

Účinkujú: František Derfler, Ladislav Lakomý

Prvné prevedenie: 22. 1. 2009

7.5. OBRÁZKY A FOTKY

Fotky z inscenácie Boží duha

ONA (Ela Lehotská) a ON (Ladislav Lakomý)

ON (Ladislav Lakomý)

Scéna (Milivoj Husák)

ONA (Ela Lehotská) a ON (Ladislav Lakomý)

Fotky z inscenácie Dům U Tonoucí hvězdy

Scéna (Milivoj Husák), vpředu leží Lekár (Ladislav Lakomý)

Lekár (Ladislav Lakomý)

Lekár (Ladislav Lakomý) a Rojko (Igor Bareš)

Rojko (Igor Bareš) a Lekár (Ladislav Lakomý)

Fotky z inscenácie Láhev je prázdna, zůstalo jen trošínku na dně

Světlovidov (Ladislav Lakomý)

Nikita (Jindřich Světnica) a Světlovidov (Ladislav Lakomý)

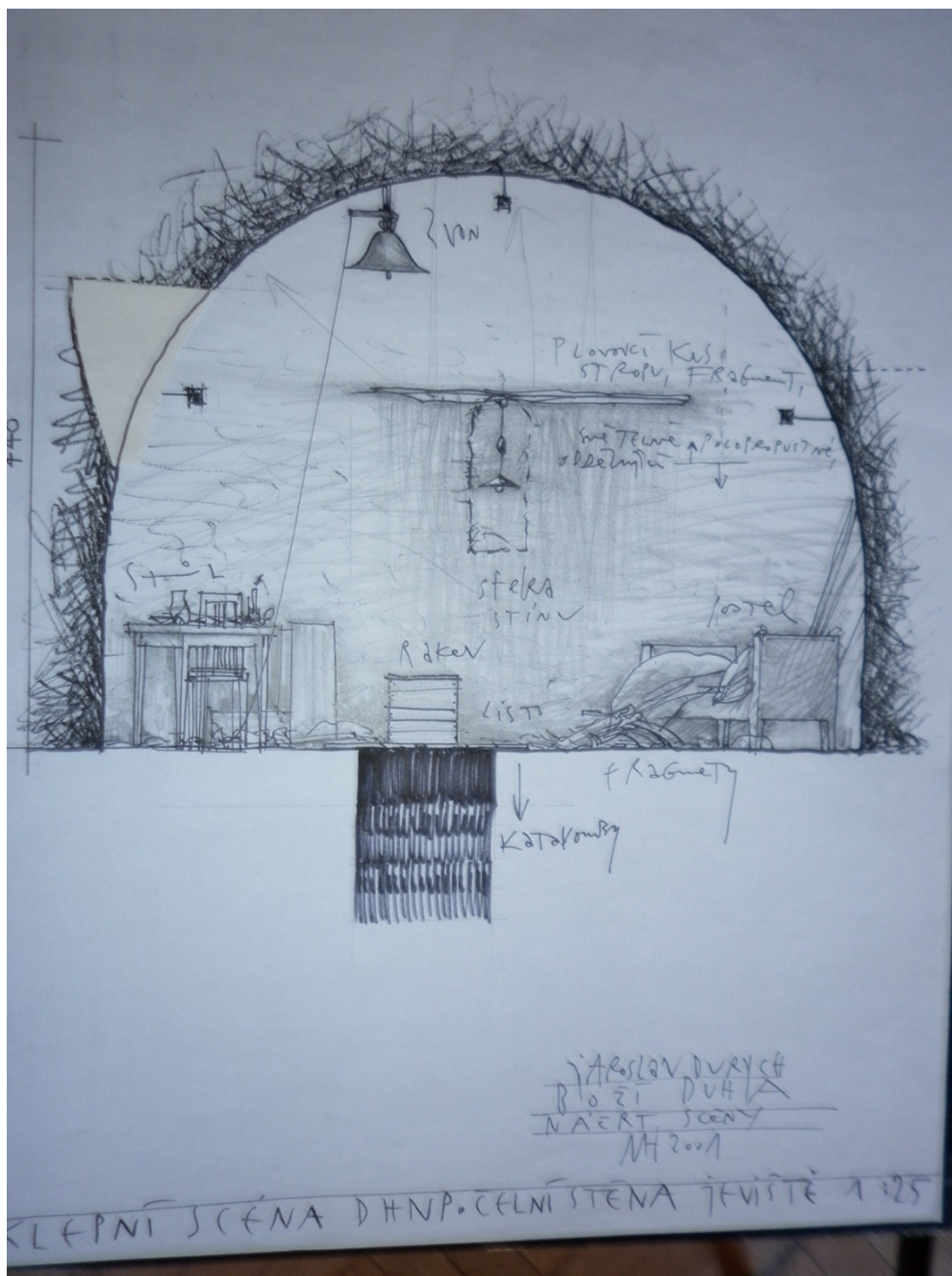
Světlovidov (Ladislav Lakomý)

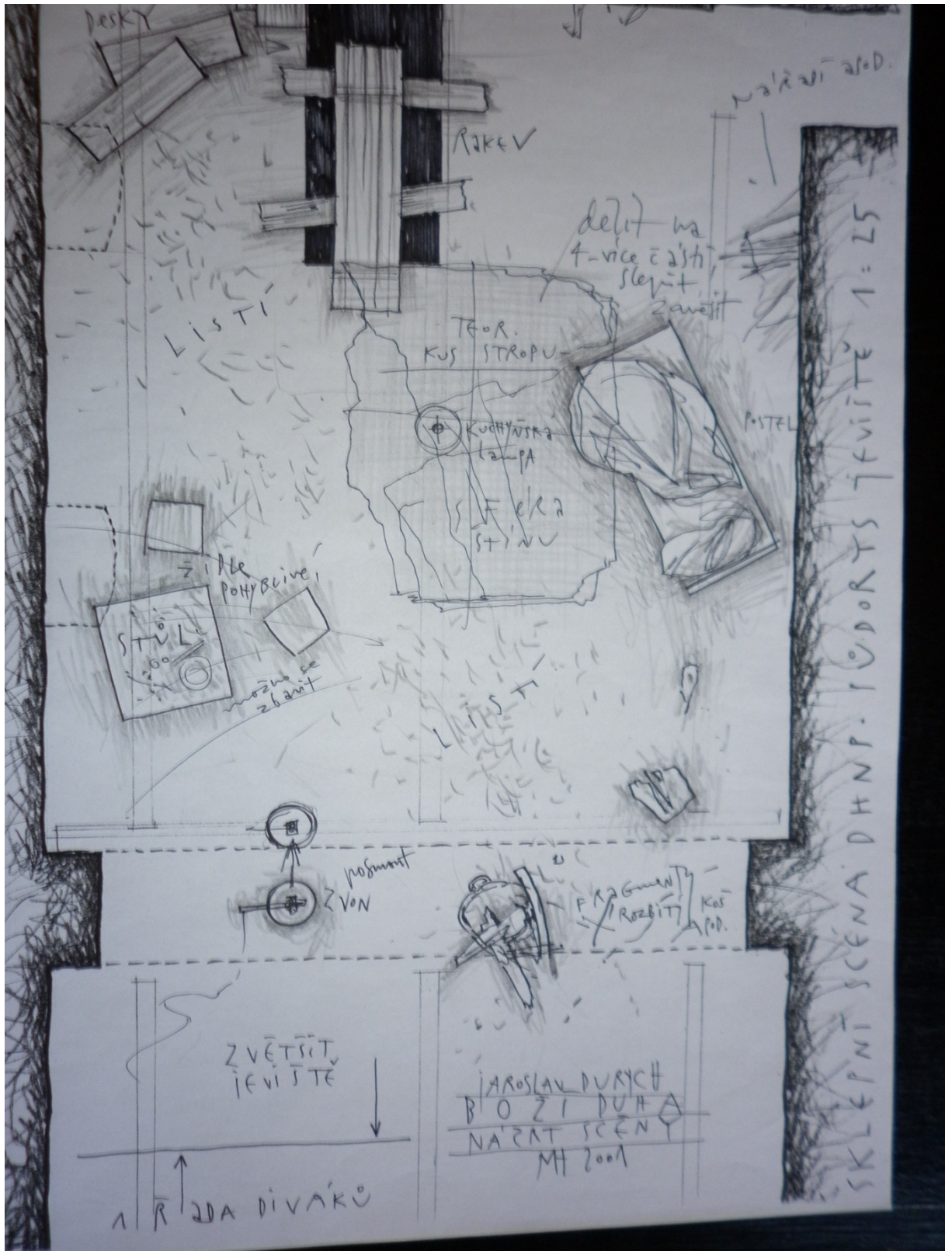

Nikita (Jindřich Světnica) a Světlovidov (Ladislav Lakomý)

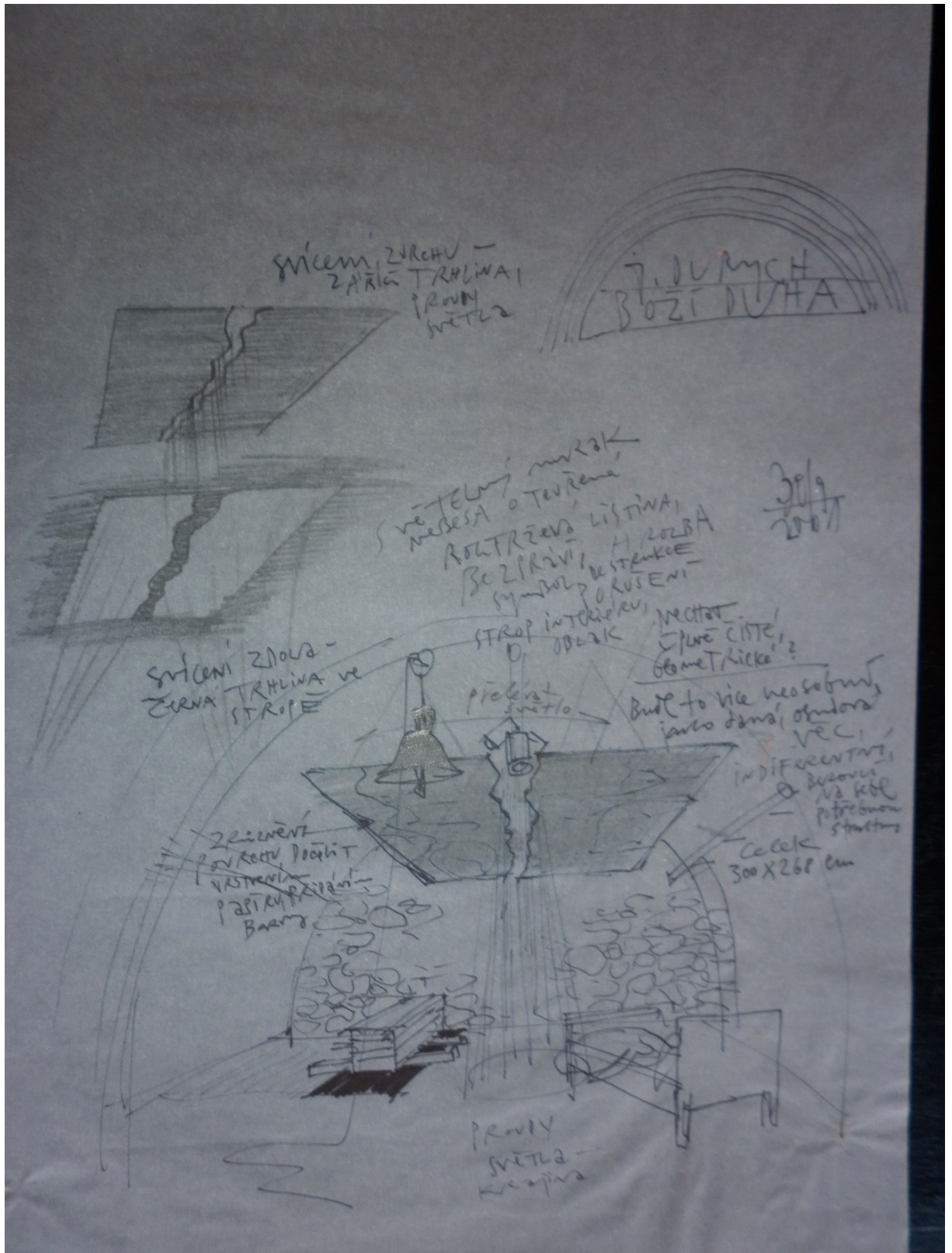
Scénické návrhy k inscenácii Boží duha

Návrh scény zpredu (Milivoj Husák)

Pôdorys scény (Milivoj Husák)

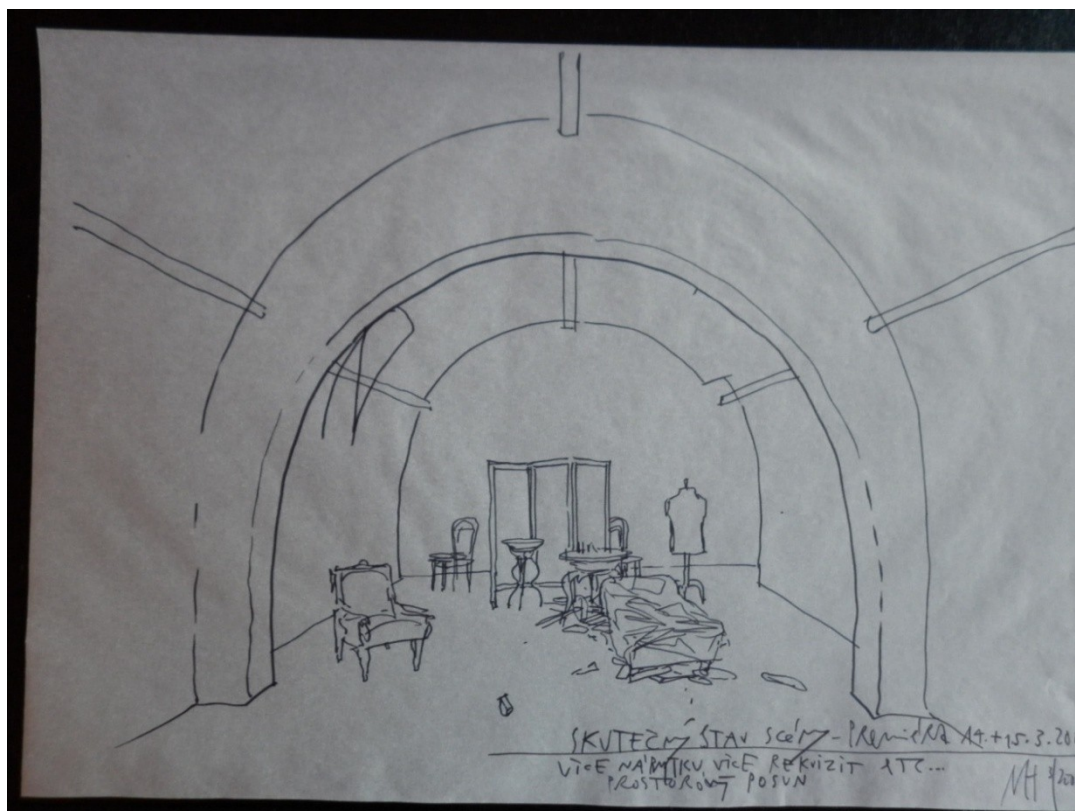

Návrh na nasvietenie scény (Milivoj Husák)

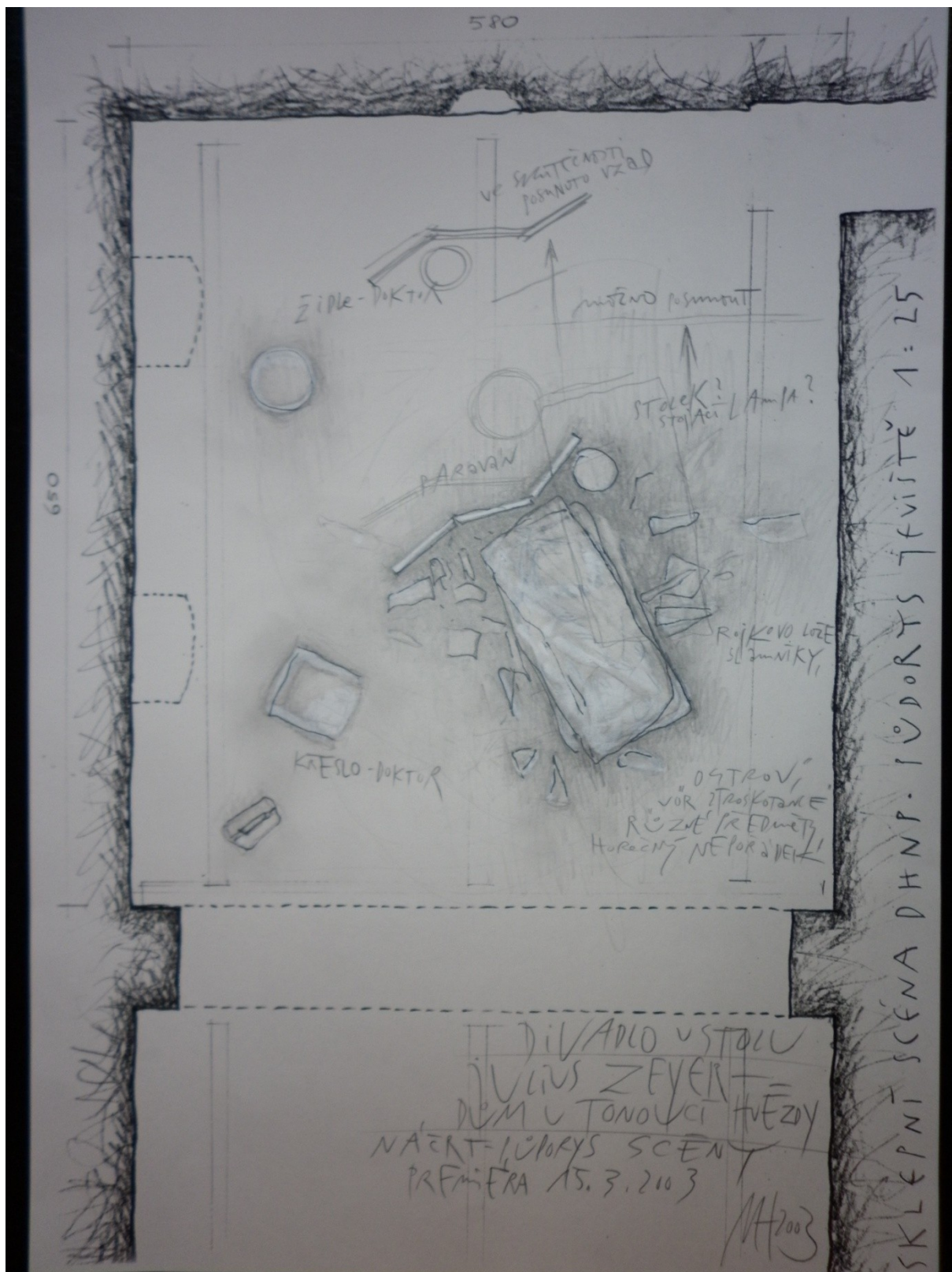
Scénické návrhy k inscenácii Dům U Tonoucí hvězdy

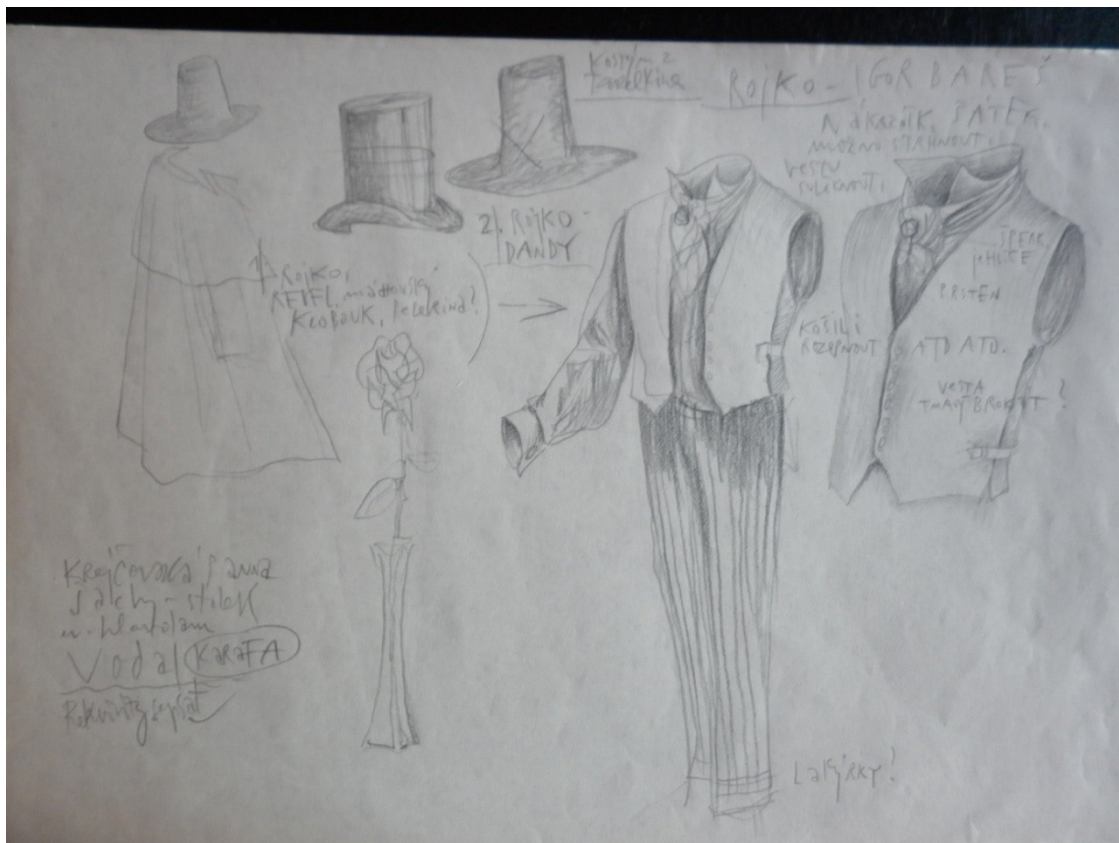
Návrh scény (Milivoj Husák)

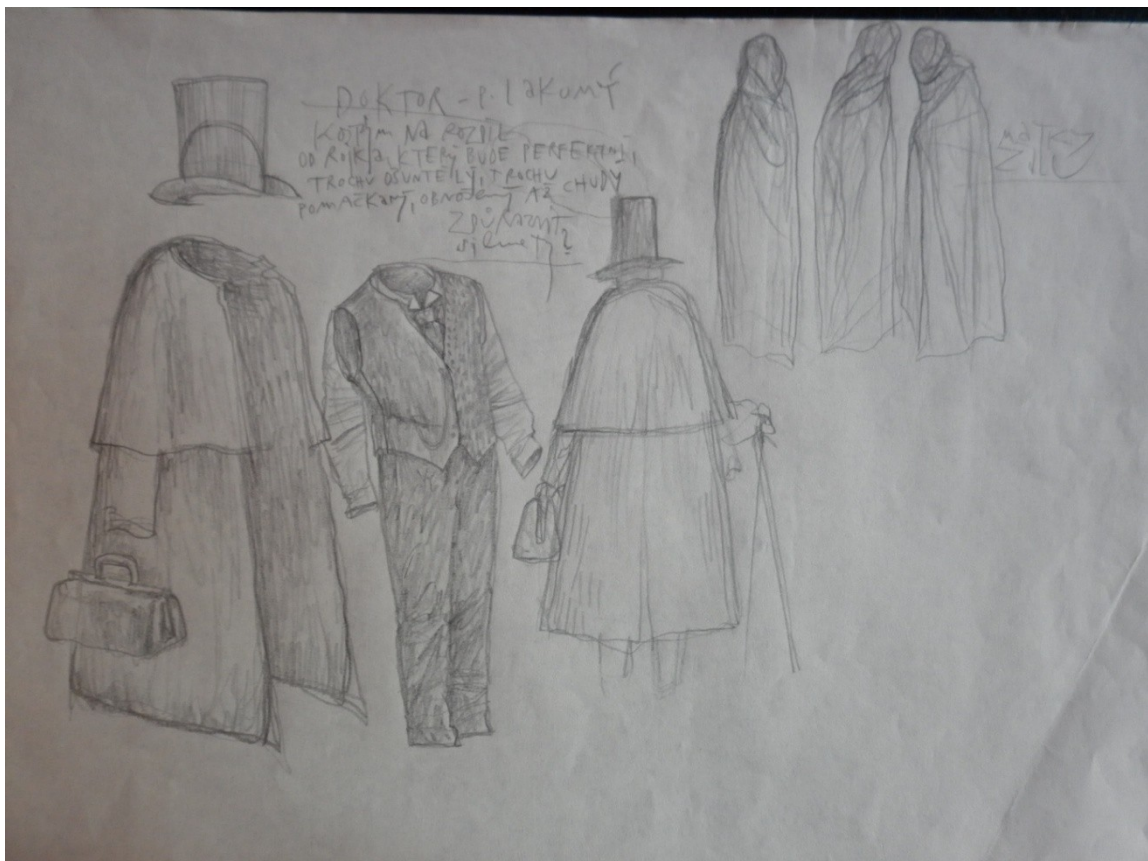
Skutočný stav scény (Milivoj Husák)

Pôdorys scény (Milivoj Husák)

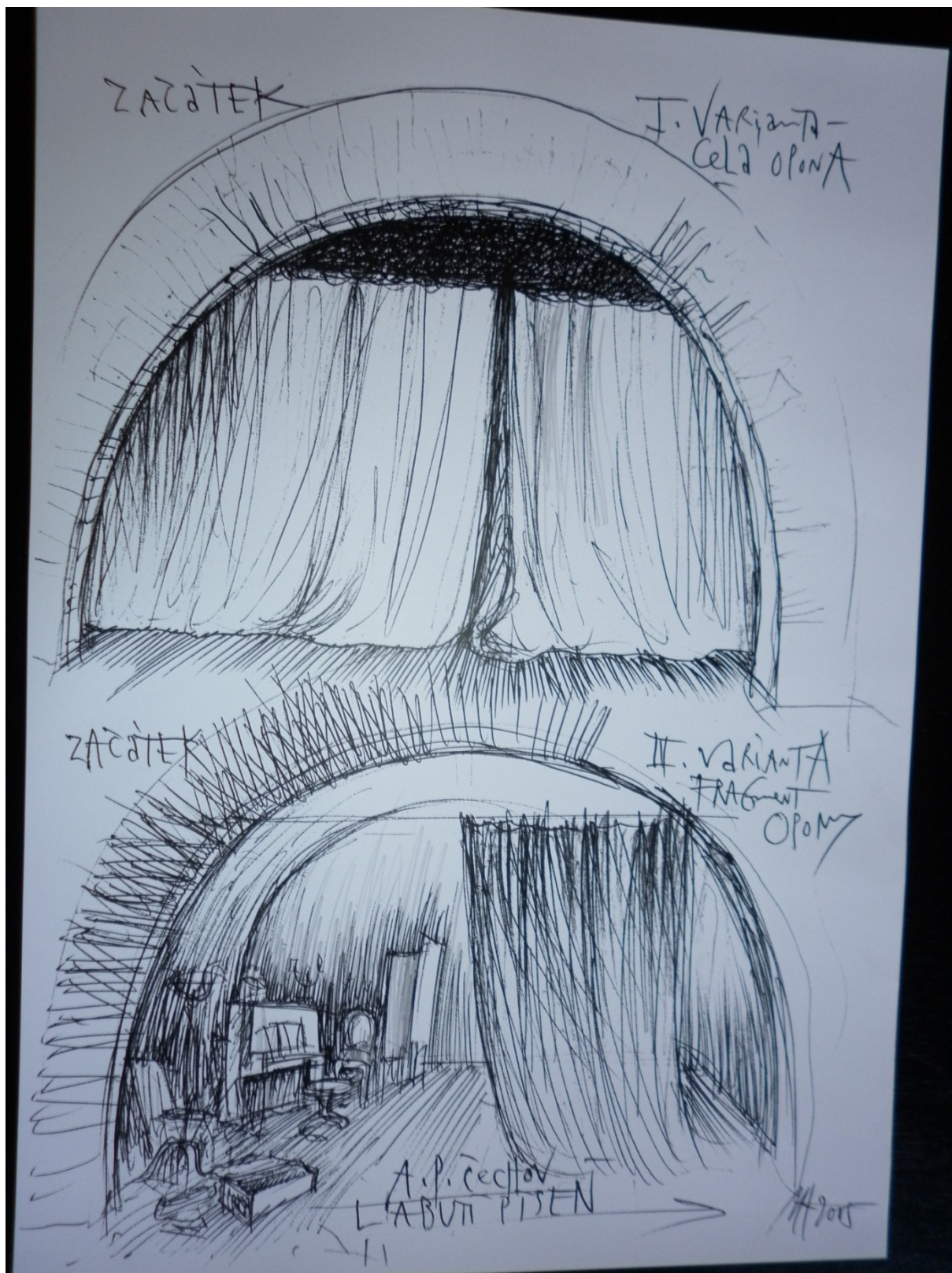
Návrh kostýmu pre postavu Rojka od Milivoje Husáka

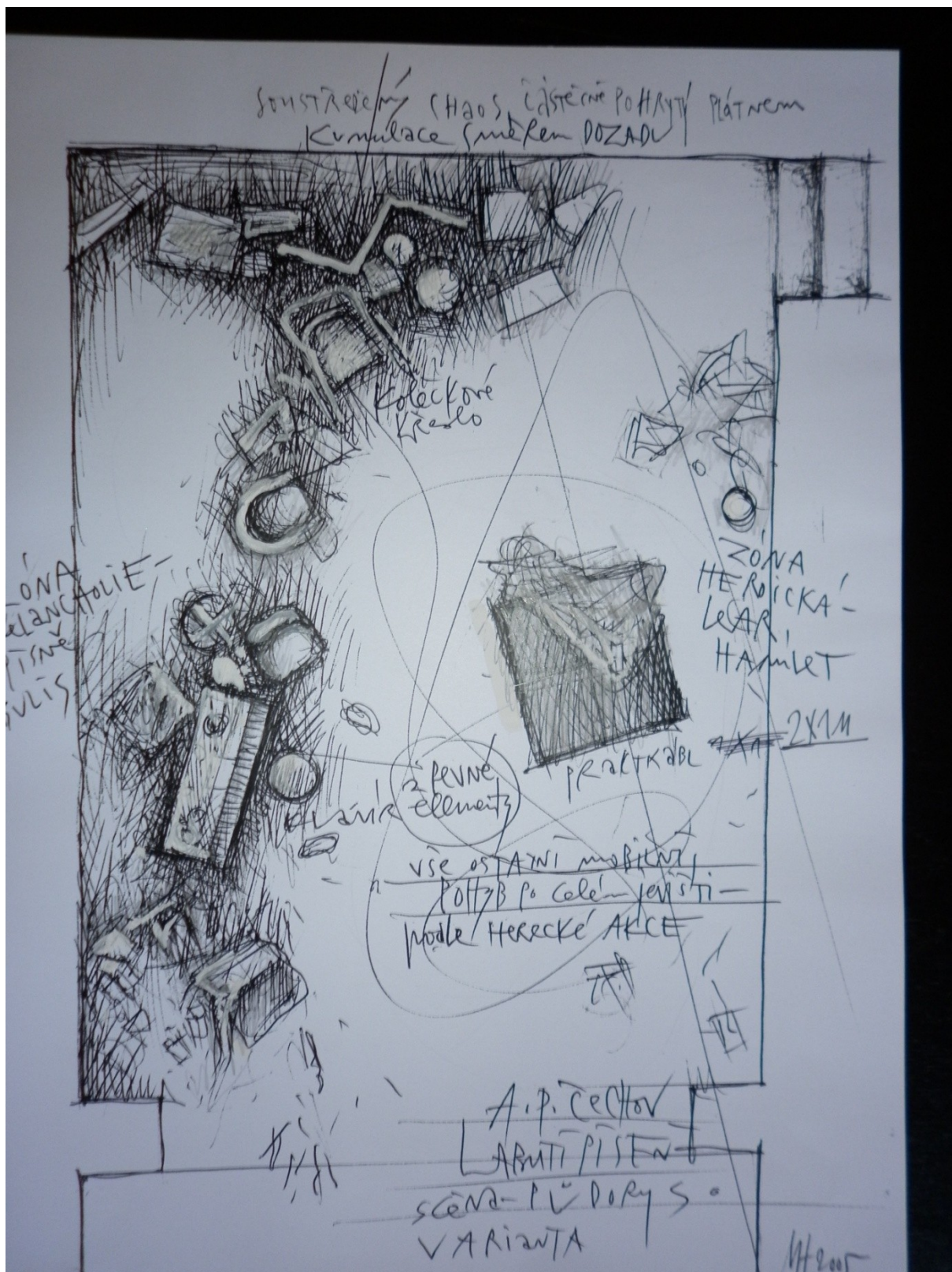
Návrh kostýmu pre postavu Lékaře od Milivoje Husáka

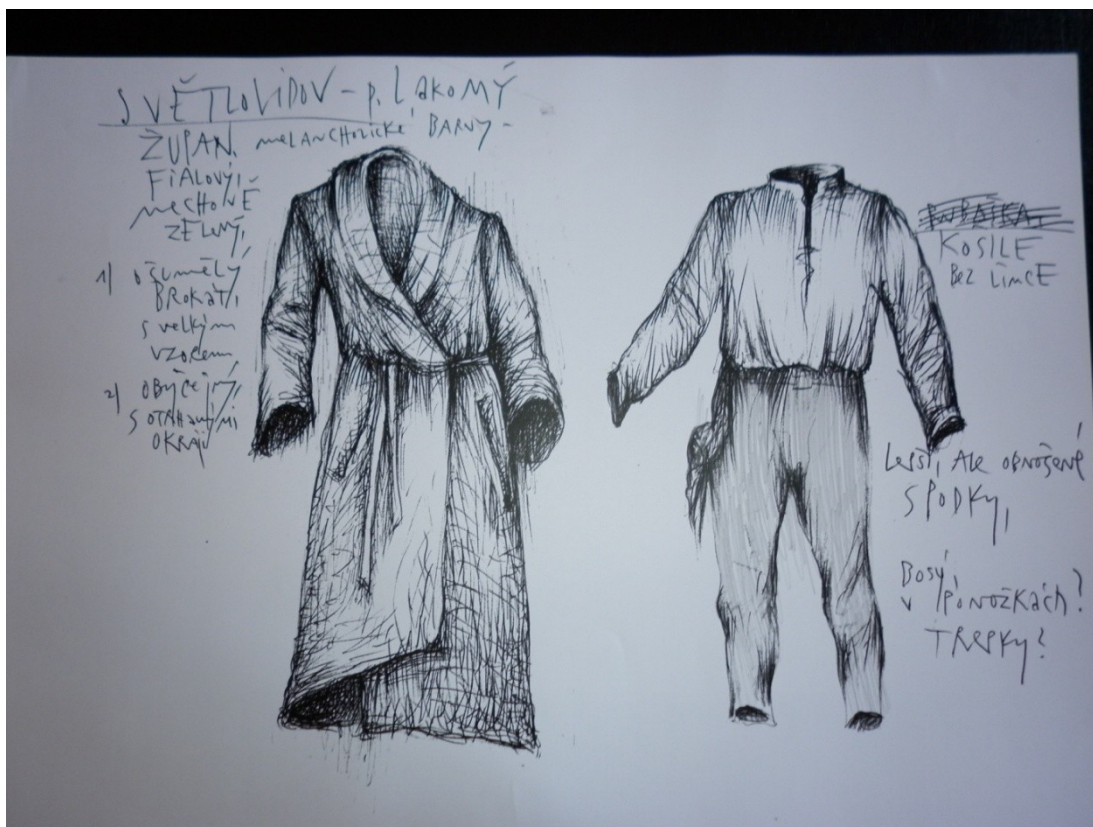
Scénické návrhy k inscenácii Láhev je prázdna, zůstalo jen trošínku na dně

Návrh scény zpredu (Milivoj Husák)

Pôdorys scény (Milivoj Husák)

Návrh kostýmu pre postavu Světlovidova od Milivoje Husáka

Návrh kostýmu pre postavu Nikity od Milivoje Husáka

Návrh scény (Milivoj Husák)